

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА РОМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І ПЕРЕКЛАДУ**

Кваліфікаційна робота
магістра

на тему ЛІНГВО-ДИДАКТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ
ПУТІВНИКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА ФРАНЦУЗЬКУ
(на матеріалі електронної версії путівника по м.Запоріжжя)

Виконала: студентка 2 курсу, групи
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.05 Романські мови та
літератури (переклад включно)
освітньої програми Переклад
(французький)
Борисенко Поліна Романівна

Керівник канд.філол.н. Третяк Ю.Ю.
Рецензент _к.ф.н., доцент Шаргай І. Є.

Запоріжжя – 2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології_
Кафедра романської філології і перекладу
Освітній рівень магістр_
Спеціальність 035 Філологія_
Спеціалізація 035.05 Романські мови та літератури (переклад включно),
перша - французька
Освітня програма Переклад (французький)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри Шаргай І.Є.

«____» _____ 2020 року

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

_____ Борисенко Поліни Романівни _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема кваліфікаційної роботи магістра (проекту) «Лінгводидактичні аспекти перекладу текстів путівників з української мови на французьку (на матеріалі електронної версії путівників по м. Запоріжжя)»

Керівник кваліфікаційної роботи (проекту) Третяк Юлія Юріївна к.ф.н., доцент затверджена наказом ЗНУ від «23» квітня 2020 року № 483-с

2.Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проекту) 07.12.2020

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проекту): Наукові джерела з питань лінгвостилістичних особливостей туристичного дискурсу, напрямків дослідження путівників, особливостей способів перекладу путівників.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) узагальнити погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на поняття “туристичний дискурс” і жанр “путівник”; 2) дослідити жанрові, лінгвостилістичні та транслатологічні особливості текстів путівників; 3)

запропонувати власний переклад путівників з української мови на французьку та узагальнити рекомендації лінгво-дидактичного характеру; 4) описати перекладацькі засоби та прийоми адекватного відтворення лінгвостилістичних доміант досліджуваного жанру у перекладі французькою мовою.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проекту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Третяк Ю.Ю., к.ф.н., доц.	24.04.2020	24.04.2020
Розділ 1	Третяк Ю.Ю., к.ф.н., доц.	19.06.2020	19.06.2020
Розділ 2	Третяк Ю.Ю., к.ф.н., доц.	26.10.2020	26.10.2020
Висновки	Третяк Ю.Ю., к.ф.н., доц.	10.11.2020	10.11.2020

6. Дата видачі завдання 24.04.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Срок виконання етапів роботи (проекту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	квітень 2020	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	квітень 2020	виконано
3.	Написання вступу	травень 2020	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	червень 2020	виконано
5.	Написання практичного розділу	листопад 2020	виконано
6.	Формулювання висновків	листопад 2020	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2020	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2020	виконано
9.	Захист	грудень 2020	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____
(підпис)

П.Р. Борисенко
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____

Ю. Ю. Третяк

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____

Т. М. Уділова

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 74 стор., 50 джерел, 2 додатка

Об’єкт дослідження: україномовні тексти електронного путівника по м. Запоріжжя та авторська версія їх перекладу на французьку мову

Головна мета дослідження полягає у дослідженні лінгвостилістичних та дидактичних аспектів перекладу текстів путівників з української мови на французьку.

Теоретична база і методологічні засади дослідження: нами було вивчено праці ряду вчених, зокрема В. Б. Бурбело, В. И. Карасика, М. М. Бахтіна, Ф. Л. Косицької, Л. Є. Шевніна, Н. В. Філатової, І. С. Алексеєвої, М. П. Брандеса, В. В. Виноградова, Н. К. Гарбовського, Л. С. Бархударова, Я. І. Рецкера, А. Д. Швейцера, В. Н. Комісарова, Е. А. Княжевої та ін.

Отримані результати: узагальнено погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на поняття “туристичний дискурс” і жанр “путівник”; досліджено жанрові, лінгвостилістичні та транслаталогічні особливості текстів путівників; запропоновано власний переклад путівників з української мови на французьку та узагальнено рекомендації лінгво-дидактичного характеру; описано перекладацькі засоби та прийоми адекватного відтворення лінгвостилістичних домінант досліджуваного жанру у перекладі французькою мовою.

Наукова і практична значимість роботи: визначається розробкою теоретико-методичних та рекомендаційних положень щодо прийомів перекладу текстів путівників з української мови на французьку.

Ключові слова: *дискурс, туристичний дискурс, жанр, путівник, переклад, перекладацькі трансформації, реалії*

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПУТІВНИКІВ	6
1.1 Поняття і жанрова палітра туристичного дискурсу	6
1.2 Жанрова специфіка путівників	14
1.3 Текст путівника як об'єкт транслатології	21
РОЗДІЛ 2 ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ПУТІВНИКІВ ІНОЗЕМНОЮ (ФРАНЦУЗЬКОЮ) МОВОЮ	35
2.1 Лінгвостилістичні проблеми перекладу текстів путівників.....	35
2.2 Дидактичні проблеми перекладу текстів путівників.....	47
ВИСНОВКИ	52
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57
ДОДАТОК А.....	64
ДОДАТОК Б	69

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Дослідження, що стосуються проблематики туризму, уже проводилися раніше проте, дискурс даної сфери як лінгвістичний феномен досі не був предметом спеціалізованих студій в галузі транслатології та дидактики перекладу.

На сьогоднішній день, в умовах світової пандемії коронавірусної інфекції, туристична індустрія переживає складні часи, втім представляє собою сектор світової економіки, який потребує інтенсивного розвитку, зважаючи на його питому вагу в економіці майже кожної країни та постійний попит з боку громадян, зумовлений, в свою чергу, глобалізацією всесвітніх процесів та інтенсифікацією міжкультурного спілкування.

Комунікація в туристичній сфері має багатоаспектний характер і національну специфіку. Вивчення лінгвостилістичних та дидактичних аспектів перекладу путівника є актуальним дослідницьким завданням, адже від якості перекладу туристичних текстів будь-якого жанру залежить не тільки успіх маркетингових стратегій, але і формування образу “чужої” країни в свідомості іноземців.

Дослідження туристичних текстів також відображені у працях наступних вчених: Ф. Л. Косицької, Л. Є. Шевніна, Н. В. Філатової, П. Шародо, Іванової, І. С. Алексєєвої, М. П. Брандеса, В. В. Виноградова, Н. К. Гарбовського, Л. С. Бархударова, Я. І. Рецкера, А. Д. Швейцера, В. Н. Комісарова, Е. А. Княжевої та ін.

Основна мета роботи полягає у дослідженні лінгвостилістичних та дидактичних аспектів перекладу текстів путівників з української мови на французьку.

Відповідно до поставленої мети в даній роботі вирішуються наступні завдання:

1. Узагальнити погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на поняття “туристичний дискурс” і жанр “путівник”.
2. Дослідити жанрові, лінгвостилістичні та транслаталогічні особливості текстів путівників.
3. Запропонувати власний переклад путівників з української мови на французьку та узагальнити рекомендації лінгво-дидактичного характеру.
4. Описати перекладацькі засоби та прийоми адекватного відтворення лінгвостилістичних домінант досліджуваного жанру у перекладі французькою мовою.

Об’єктом дослідження є україномовні тексти електронного путівника по м. Запоріжжя та авторська версія їх перекладу на французьку мову.

Предметом дослідження є лінгвостилістичні та дидактичні проблеми перекладу текстів путівників французькою мовою.

Новизна роботи полягає в спробі опису проблем лінгвостилістичного характеру, що виникають під час перекладу текстів путівників з української мови на французьку, та наданні дидактичних рекомендацій під час перекладу.

Матеріалом дослідження слугували україномовні тексти електронного туристичного путівника по м. Запоріжжя, розміщеного на офіційному сайті Запорізької міської ради: <https://zp.gov.ua/uk/page/turistichnij-putivnik-1#gsc.tab=0> та їх авторський переклад французькою мовою.

Структура роботи: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, двох додатків та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об’єкту, предмету та структурування роботи.

У першому розділі подаються загальні відомості про поняття дискурсу, особлива увага приділяється визначенню понять «туристичний дискурс» та «путівник», розглянуто питання жанрової специфіки путівників та розглянуто текст путівника як об'єкт транслатології.

Другий розділ містить власний аналіз проблем перекладу текстів путівників французькою мовою.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи. Додаток містить авторський переклад путівників по м. Запоріжжя.

Загальна кількість сторінок 74, кількість використаних джерел 50.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПУТІВНИКІВ

1.1 Поняття і жанрова палітра туристичного дискурсу

Термін «дискурс» (фр. Discourse, англ. Discourse, від лат. Discursus «бігання взад-вперед, рух; круговорот; бесіда, розмова») налічує десятки різних дефініцій, які часом суперечать одна одній. Цей термін є одним з найскладніших, адже він позначає вищу реальність мови – дискурсивну діяльність [Кубрякова 2000, с.7-25].

Найбільш вичерпним видається визначення дискурсу, що належить вітчизняній дослідниці В.Б. Бурбело: «Дискурс – це основна форма й спосіб освоєння в семіозисі власної самості й навколишнього світу у всіх модусах їхнього існування та взаємодії, а також розділення цього надбання з іншим, що і є власне комунікацією» [Бурбело, 2004, с. 82].

Вчена пропонує розглядати дискурсивну модель як системне ядро, яке становить вузол взаємодії акціональної (праксистно-рефлексивної), комунікативної та лінгвальної парадигм, розгортання (синтагматизація) яких закладеними в самому вузлі їх взаємодії правилами формує той чи інший тип дискурсу.

У термінах акціональної парадигми дискурс визначається як діяльність пізнання, означення, перетворення та тлумачення, тобто як основна семіотична діяльність у широкому розумінні цього терміна. Специфічний характер дискурсу розкривається в його комунікативному та лінгвальному вимірах.

Здійснення комунікативного акту у висловленні, тексті, дискурсі постає в сукупності певних стратегій і тактик, а парадигма комунікативних принципів та прагматичних настанов і правил уможлиблює мовленнєве функціонування та визначає характеристики різних типів дискурсів.

Власне лінгвальна парадигма є діяльнісно та комунікативно визначеною системою мовних знаків, що в різних типах дискурсів виступає в різних конфігураціях, специфіка яких визначається загальними параметрами перспективи смислового розгортання відповідно до типу дискурсу. У процесі актуального означення, чим власне і є дискурсивна діяльність, системна єдність граматичного, лексичного, фонетико-виражального стає множинністю смислів.

Наведемо більш прозору дефініцію, на яку, власне, і будемо спиратися в даній роботі: «Дискурс (від франц. Discours – мова) – зв'язний текст в сукупності з екстралінгвістичними, прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами, текст, взятий в подієвому аспекті; мова, розглянута як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах). Дискурс – це мова, «занурена в життя». [Арутюнова 1990, с.136-137].

На сучасному етапі розвитку лінгвістики пропонується широка гама типологій дискурсів, які не тільки відрізняються за критеріями, покладеними в їх основу, але й залежать від самого функціонально-діяльнісного навантаження цього терміна в інтерпретації вчених. Основними диференційними ознаками дискурсів пропонують вважати параметри, що релевантні структурі комунікативної ситуації й визначають перспективи формування смислу.

З іншого боку, цілеспрямованість (як один із таких параметрів), покладена в основу класифікації, може розглядатися поза конкретною комунікативною ситуацією. Така цілеспрямованість, безумовно, сформувавшись за певних

комунікативних умов, стає “досить глобальною й абстрактною” і може проявлятися в різних інших ситуаціях як стратегія (домінантна чи допоміжна).

Це дозволяє говорити про інформативний чи переконуючий (або приваблюючий, атрактивний) дискурси, де домінують є стратегії інформування та переконання/каптації, як більш загальні типи, ніж туристичний дискурс.

З позиції соціолінгвістики, яка вивчає ідеологічні, соціокультурні та історичні аспекти функціонування мови, виокремлюють два типи дискурсу, які відрізняються за комунікативно-соціальним критерієм, а саме персональний (особистісноорієнтований, розмовний) та інституційний (статусно-орієнтований).

У першому випадку спілкування відбувається між комунікантами, які добре знають один одного і намагаються не лише передати інформацію чи вплинути на співрозмовника, але й зрозуміти внутрішній світ адресата.

В іншому випадку учасники комунікації – представники певної соціальної групи, які можуть не знати один одного особисто і повинні спілкуватися відповідно до норм даного соціуму, що відображають цінності суспільства в цілому та певної окремої соціально-професійної групи, яка утворює суспільний інститут [Карасик, 2002].

Головною ознакою інституційного дискурсу є взаємодія комунікантів у межах суспільних інститутів (наука, медицина, туризм, політика тощо) і виконання обмеженого кола ролей, обумовлених статусно-рольовими правилами поведінки, спорідненими моделями суспільних та фахових знань, а також особливим видом комунікативних стратегій і тактик.

Відповідно, спілкування, зумовлене соціальними функціями комунікантів, є регламентованим як за змістом, так і за формою, і відбувається в межах офіційно-ділового, наукового або публіцистичного функціональних стилів.

Система суспільних інститутів є основним критерієм для диференціації інституційного дискурсу та виділення його жанровостилістичних аспектів.

У ХХІ столітті комунікація в сфері туризму, що об'єктивується в різножанрових текстах, розглядається мовознавцями як цілеспрямована дискурсивна практика. В якості робочого визначення інституційного дискурсу в сфері туризму пропонуємо термін «туристичний дискурс» (далі – ТД), під яким розуміємо мовлення, що реалізується в інституційних ситуаціях спілкування в предметній області туризму.

Як самостійний вид дискурсу ТД пропонуємо виділяти на підставі особливої тематичної спрямованості (подорожі та відпочинок), орієнтації на визначеного адресата (туриста), унікальності мети (проінформувати про ту чи іншу подорож та залучити потенційного туриста), а також завдяки наявності певних інституцій (туроператори, міжнародні туристичні організації), особливої туристичної етики, розробленої туристичної термінології.

ТД – це складноорганізоване дискурсивне утворення. Його комунікативний простір – це взаємозалежність, взаємодія, інтеракція власне-туристичного, реклам¹но-туристичного, наукового, ділового, дидактичного, правового (законодавчого) підвидів туристичного дискурсу. У свою чергу, всередині кожного підвиду ТД можна виявити поліфонічні включення, вкраплення історичного, мистецтвознавчого, публіцистичного, кулінарного та інших дискурсів. В даному випадку мова йде про гібридизацію ТД.

Складна дискурсивна природа ТД породжує різноманіття його жанрової організації.

Сучасні лінгвістичні дослідження жанрів теоретично спираються на роботи М.М.Бахтіна. Мовленнєвими жанрами (далі – МЖ) він називав відносно стійкі, усталені типи висловлень, які з'являються з часом у відповідних сферах

використання мови. МЖ – це не форма мови, а типова форма висловлення [Бахтин, с. 250 і далі].

Запропонований дослідником поділ МЖ на первинні і вторинні „схематизує механізм закріплення, „окультурення” побутової мовленнєвої діяльності”. „Вторинні (складні) МЖ, – пише він, – романи, драми, наукові дослідження всякого роду, великі публіцистичні жанри тощо – виникають в умовах більш складного і відносно високорозвиненого й організованого культурного спілкування (переважно письмового) – художнього, наукового, суспільно-політичного і т.п. У процесі свого формування вони вбирають у себе й переробляють різні первинні (прості) жанри, які склалися в умовах безпосереднього мовленнєвого спілкування. Ці первинні жанри, що входять до складу складних, трансформуються в них і набувають особливого характеру” [Бахтин, с. 252].

Отже, М.М.Бахтін не тільки є автором вчення про МЖ, але й першим висловив гіпотезу про „всеохопність” феномену жанрової організації мовлення. Він переконливо довів, що МЖ – наслідок дії низки екстралінгвальних чинників, таких, як „типова концепція адресата”, цільова настанова мовця, конкретна ситуація мовленнєвого спілкування тощо, іншими словами, що проблема МЖ є складником загальної проблематики варіативності мовлення й детермінації мовленнєвої поведінки.

З переглядом і розвитком його теорії у сучасному жанрознавстві намітився цілий комплекс проблем, серед яких виділяють параметризацію жанрових форм і створення багатоаспектної типології жанрів.

Французький лінгвіст П.Шародо у пошуках оптимальної моделі опису жанру наштовхується на таку дилему: з одного боку, чим більша кількість критеріїв враховується в моделі, чим докладніше вона описує жанр, тим менш вона легка для читання, а з іншого боку, врахування двох-трьох критеріїв,

безумовно, полегшує оперування такою моделлю, але остання перестає бути ефективною. Вихід із такої ситуації вчений вбачає у побудові базової моделі жанру, до якої „специфічні” критерії додаватимуться в порядку зменшення їх значимості.

Тут доречно навести важливе методологічне зауваження французького лінгвіста про необхідність розрізняти конститутивні та специфічні характеристики (*propriétés „constituantes” et „spécifiques”*) аналізованих текстів. Виділяючи як конститутивні ознаки жанру його цілеспрямованість, характеристики учасників спілкування, предметно-тематичний зміст та канал спілкування, дослідник відзначає, що в різноманітних текстових реалізаціях жанру можливе виділення рекурентних специфічних особливостей, які, у свою чергу, організуються в систему ознак, конститутивних для піджанру [Charaudeau, с. 136-138].

Таким чином, істотним моментом будь-якої типології є рівень узагальнення, на якому здійснюється добір критеріїв класифікації. Саме цей рівень відрізняє, на думку П. Шародо, типологію жанрів від типології дискурсів.

В цій роботі під МЖ ми розуміємо одиницю мовлення, що становить типову модель, об'єднану спільністю мети, теми і композиції та реалізовану за допомогою як вербальних, так і невербальних засобів. Кожна сфера мовлення, у тому числі і туризм, має свій власний репертуар МЖ, який культивується або змінюється, в залежності від вимог часу.

Так, Ф.Л. Косицька, досліджуючи жанрову організацію французького туристичного дискурсу, “конститутивними” вважає наступні параметри дискурсивно-жанрової диференціації: комунікативна ціль, образ адресанта, образ адресата, мовне втілення (включаючи функціональний стиль та мовленневоактову реалізацію), невербальні засоби [Косицька].

На цій підставі автор пропонує, по-перше, розрізняти власне туристичний дискурс, рекламно-туристичний дискурс, науковий дискурс в сфері туризму, освітньо-дидактичний туристичний дискурс та законодавчий дискурс в сфері туризму, а по-друге, так вбачає жанрове представлення кожного з них:

“МЖ французького власне туристичного дискурсу є: contrat de vente, formulaire de réservation de l’hôtel, lettre de réclamation, demande de cotation, lettre de CV, de candidature, demande de modification de réservation, offre d’hébergement, offre de restauration, facturation, voucher, commande, liste de prix, offre d’emploi, fiche de renseignement, fax, courriel, titres de transport, menu, carnet de billets, chèque-vacances, promotion de l’entreprise, fiche destination, demande, télécopie, courriel, menu, recette, prise de commande, fiche pour les messages, bon de réparation.

До МЖ французького рекламно-туристичного дискурсу відносяться: catalogue, guide, annonce promotionnelle, brochure touristique, dépliant, encart publicitaire, présentation d’une destination, feuillet publicitaire, mini-guide, circuit, facture, devis, cotation, bon d’échange, bon de forfait, bon de dépôt, note d’information, note de service, compte-rendu, rapport, lettre commerciale, publicité d’une entreprise (hôtel, restaurant, agence), lettre de publipostage, carte, plan de ville, descriptif d’un circuit, questionnaire de qualité, lettre de fidélisation, produit touristique, programme culturel, prospectus, horaire, offre d’itinéraires, offre d’excursions, offre de circuits, offre d’animations culturelles et de loisirs, affiche d’une animation, programme d’animation, article publicitaire, carnet de voyage, descriptif d’un monument, site d’une agence de voyage, site de l’hôtel, site de restaurant, site d’un office de tourisme, site d’un touropérateur.

МЖ французького наукового дискурсу в сфері туризму є наступні: monographie, thèse de doctorat, mémoire, rapport.

Освітньо-дидактичний туристичний дискурст представлений такими МЖ: méthode de français du tourisme, conférence, cahier d’exercices, cours de formation.

Законодавчий дискурс в сфері туризму представляють МЖ: *code du tourisme, loi, arrêté, décret, ordre*.

У класифікації професійно орієнтованих жанрів ТД (на основі соціально-комунікативних ситуацій) Л. Є. Шевніна виділяє 8 гіпержанрів: робота з клієнтами, ділове листування, довідкова інформація, комерційна документація, адміністративно-розпорядча документація, публічні виступи, улаштування на роботу, реклама. Жанр екскурсії автор відносить до гіпержанру “публічні виступи”, а жанри словників, розмовників та путівників належать, на її думку, до гіпержанру “довідкова література” [Шевніна, с. 143].

Дослідниця Н.В. Філатова виділяє наступні жанри туристичного дискурсу: екскурсія (включно зі спілкуванням екскурсанта і екскурсовода);

діалог з продавцем послуги (офісний або позаофісний діалог між представником турфірми та клієнтом); діалог з представником приймаючої сторони (між клієнтом, супроводжуваним групи і службовцем готелю, шофером екскурсійного автобуса); діалог між туроператором і контрагентом (бронювання готелів, авіаквитків і т.п.).

На периферії жанрового поля з точки зору дослідниці знаходяться такі жанри, як мовленнєва взаємодія в особливих обставинах, наприклад, переговори з консульством (усний різновид безпосереднього спілкування);

відеопутівники - оглядово-географічний документальний фільм, аудіогід (усний різновид опосередкованого спілкування); путівник, туристичний проспект, каталог, стаття, брошура, листівка (письмовий різновид у формі друкованих текстів); віртуальна екскурсія, веб сторінка туристичного бюро, електронного листа клієнта в туристичне бюро, електронне листування службовців туристичної сфери (комп'ютерно-опосередкований письмовий різновид) [Філатова, 2014].

На закінчення цього параграфу відзначимо, що ТД становить особливий масово-інформаційний та статусно-орієнтований інституційний дискурс. Основними функціональними характеристиками ТД вважаємо інформативність, оцінність, спонукальність та персуазивність.

Енциклопедичність МЖ туристичного дискурсу забезпечує повноту інформації, в якій спостерігається домінування культурно-історичного і науково-популярного аспектів. Гетерогенність туристичної діяльності, а також різноманітність професійних спеціалізацій, широкий спектр туристичних ресурсів в різних сферах туристичного сектора зумовлюють широту жанрового діапазону текстів предметної області «туризм».

1.2 Жанрова специфіка путівників

Спираючись на концепції вітчизняних та зарубіжних вчених, розглянемо детальніше об'єкт нашого дослідження – туристичний путівник – з точки зору історії його виникнення, жанрової приналежності та обумовлених цією приналежністю ознак.

Академічний тлумачний словник української мови визначає путівник як довідник, що містить дані, які допомагають орієнтуватися у певному місті під час подорожі [4].

В електронній версії “Великої української енциклопедії” путівник визначається як “довідкове видання, що містить короткі відомості про певний географічний об'єкт, культурно-освітню установу чи захід, розташовані в порядку, зручному для відвідування чи огляду” [4].

Це визначення доповнюється і уточнюється в енциклопедії “Книга”: “путівник – коротке довідкове видання з описом географічних, історико-

художніх та інших відомостей про країну, місто, місцеві визначні пам'ятки, шляхи сполучення тощо, призначене, головним чином, для туристів” [Баренбаум 1998, с.303].

Путівники з'явилися задовго, до того як виникло сучасне поняття “путівник”. Так, ще давньогрецький історик Павсаній написав свій «Опис Еллади», в якому міститься докладний опис грецьких пам'яток, міст і областей того часу.

Практичні римляни складали *Itineraria* – давньоримські твори про дороги, в яких, крім описів доріг і відстаней до того чи іншого пункту, нічого більше не було.

В середні віки для паломників випускалися прообрази сучасних путівників, які поділялися на два типи: безпосередньо путівники, в яких містилися маршрути і поради, і «ходіння», в яких паломники описували здійснені ними подорожі. Як зазначає професор Університету Парижу VII імені Дені Дідро Ш. Ліарутеус, в той період відтворювалися дорожні путівники античності, розвивалася літературна традиція оповідань про подорожі, з'являлися нові роздуми на тему подорожей []. В 1552 р. Шарль Етьєн публікує *Le Guide des Chemins de France*. Книга стає першим надрукованим дорожнім гідом, цілком присвяченим Франції, написаним розмовною мовою, а не на панівній тоді латині. Ще одним цікавим прикладом путівників в історії є путівник по Сантьяго де Компостела, знаменитому транс'європейському паломницькому шляху Середньовіччя, складений Емрі Піко. В ньому представлена не тільки інформація про святі місця і про релікти, але і відомості про харчування, характер жителів, умови безпечної подорожі.

На Русі також були путівники. Так, найбільш відомим є «Ходіння за три моря» Афанасія Никітіна (1468-1474 рр.), який тоді читався, скоріше, не як путівник, а як захоплююча і докладна розповідь про життя людей в Персії та Індії.

Хоча перші путівники по Європі для світських мандрівників з'явилися у XVI ст., широкого поширення вони набули тільки наприкінці XVIII ст. з появою нового виду культурної практики – туризму, що став можливим завдяки змінам в структурі західноєвропейського соціуму і розвитку загальнодоступного транспорту. Другий фактор, який сприяв зростанню потреби в путівниках, – це розвиток курортів і курортної індустрії, котра потребувала реклами своїх послуг і залучення відпочивальників.

Путівники в їх сучасному розумінні беруть свій початок у XIX столітті. Вони тісно пов'язані з ім'ям Карла Бедекера, який заснував перше видавництво, що займалося виключно путівниками по різних містах і країнах. Книги видавництва для зручності стали називати «Бедекерами», а пізніше цим ім'ям охрестили будь-які путівники.

За останні 150-200 років путівники сформували цілу культуру подорожей, яка в значній мірі сприяла розвитку смаку до туристичної діяльності. Виходять такі путівники, як Le Petit Futé, Le Visa, Le Michelin, Le Routard, які відіграють визначальну роль серед усіх засобів розвитку туризму, випереджаючи інші друковані видання, телебачення, фільми. Саме путівники вводять моду на культурний туризм і сприяють появі нових туристичних галузей. З'являються вузькоспеціальні путівники, присвячені конкретному виду дозвілля.

У лінгвістиці путівник розглядається як жанровий різновид туристичного дискурсу та визначається цілою низкою жанроутворюючих параметрів, основними з яких вважаємо цілеспрямованість, предметно-тематичний зміст та композиційну структуру.

За Н.В. Філатовою, “Путівник це найважливіше джерело інформації про природні, економічні та культурно-побутові особливості країни, візитна картка народу, яка забезпечує зв'язок між представниками різних країн в культурному просторі” [Філатова, 2014]. Дослідниця вважає, що все різноманіття путівників

можна розділити на два основних типи: перший тип представлений рекламно-довідковими та довідково-рекламними виданнями, наприклад проспекти, буклети та брошури, і другий тип – авторські путівники, що представляють собою інформаційно-рекламні та довідково-енциклопедичні видання. Базова частина обох типів путівників не відрізняється, незважаючи на різний обсяг змісту і цільові настанови. Вона включає історичну довідку, опис пам'яток, карту, інформацію про місце розташування пам'ятників, час та вартість їх відвідування, інформацію про екскурсійні програми, прилеглі кафе і сувенірні лавки, інформацію для людей з обмеженими можливостями і необхідні телефони довідково-інформаційної служби.

В рекламно-довідковому путівнику образний компонент представлений у вигляді доповнення до змістовно-фактуальної інформації вербальної частини. Зображення в самому тексті путівника залежить від вербального коментаря, який визначає його інтерпретацію. Між зображенням і вербальним компонентом в цьому випадку встановлюються відносини взаємозалежності, причому вербальний коментар виконує первинну, основну функцію. Путівник не тільки повідомляє необхідні відомості про визначні пам'ятки, але служить пам'ятним сувеніром і одночасно розширює і поглиблює знання читача-туриста про пам'ятки в більш широкому контексті, про історію та культуру країни. Опис пам'яток містить авторську позитивну оцінку. Читач має можливість скласти мінімальне уявлення про пам'ятки, не звертаючись до основного тексту, завдяки фотографіям.

Рекламно-довідкові авторські путівники характеризуються підвищеною соціокультурною навантаженістю: наявністю країнознавчої, культурологічної інформації, стереотипністю подачі і сприйняття інформації представниками “своєї” і “чужої” культури, стилістичною поліфункціональністю, поєднанням публіцистичного та рекламного стилів, присутністю стилістично забарвленої

лексики, реалій, туристичних термінів, емоційно заряджених туристських слоганів.

В авторських путівниках довідково-енциклопедичного типу також міститься культурологічна інформація, яка має на меті розширення фонових знань адресата. Основне призначення довідково-енциклопедичних видань полягає, перш за все, у представленні відомостей країнознавчого і довідково-енциклопедичного характеру. Тому обсяг вербальної частини за рахунок розширення обсягу як консервативного, так і варіативного блоку значно переважає над невербальною частиною, яка в цьому путівнику виконує факультативну функцію.

Досліджуваний нами електронний путівник по м. Запоріжжя належить до рекламного-довідкового типу путівників. Його головною метою є інформування про регіональні спеціальітети та історичні пам'ятки, створення привабливого образу регіону, його просування на туристичному ринку. Тексти путівника мають визначену композиційну структуру: вони, насамперед, містять загальну енциклопедичну інформацію про Запорізький регіон, яка розміщується на головній сторінці путівника; обов'язковими є блоки, присвячені опису історико-культурних особливостей та практичним порадам. Рекламна інформація у тексті путівника, включає не тільки рекламу історичних пам'яток, музеїв, але й рекламу магазинів, сувенірних лавок та різних закладів і може буди представленою як у блоці, що описує історико-культурні особливості, так і в блоці практичних порад.

Проведене дослідження показало, що в реалізації рекламної функції туристичного путівника велике прагматичне навантаження містять якісні прикметники, емоційно-експресивне забарвлення яких сприяє вихвалянню обраного об'єкта. Серед зафіксованих прикметників найбільш уживаними є такі лексичні одиниці: дивовижний, впізнаваний, відомий, потужний ... що живляються в описах історичних та культурних пам'яток Запорізького регіону.

Відзначимо, що спільною рисою всіх досліджуваних нами текстів є фокусування на тих об'єктах, які увиразнюють унікальність запорізького регіону. Це, насамперед, стосується опису самого міста (специфічна архітектура міста, унікальне поєднання у межах міста урбанізованих та індустріалізованих майданчиків із заповідними територіями), острова Хортиця (Природа острова Хортиця унікальна, неповторні краєвиди, Хортиця — перлина української землі), численних споруд, пам'яток архітектури, які потенційно мають зацікавити туриста.

Частим є використання найвищого ступеню порівняння прикметників: найбільший, найвиразніший, найбільш відвідуваний, найбільш яскравий...

Путівник є ілюстрованим: інформація, що подається читачеві, супроводжується зображеннями, фотокартками, які також дозволяють створити уявлення про місце дестинації. Особливістю електронного путівника є можливість подивитися розташування пам'яток на мапі та прокласти зручний маршрут для їх відвідування. Туристичні комплекси міста Запоріжжя, що представлені в путівнику (Національний заповідник «Хортиця», Кінний театр «Запорозькі козаки», Запорізький міський дитячий ботанічний сад, Музично-драматичний театр ім. В.Г. Магара та ін.), мають, крім контактів, посилання на власні сайти та соціальні мережі, що дає змогу одразу забронювати екскурсію, що неможливо зробити користуючись звичайним друкованим путівником. Таким чином, можна стверджувати, що в електронному путівнику наявні інтерактивні елементи, які надають можливість в один клік подзвонити по вказаному номеру до театру, музею, філармонії та інших туристичних об'єктів та зробити замовлення, уточнити інформацію; перейти на офіційні сайти туристичних об'єктів; використати електронну мапу, прокласти маршрут до місця дестинації з урахуванням поточного місцезнаходження; переглянути актуальні фотокартки з місця дестинації.

Отже, путівник як жанр туристичного дискурсу носить прикладний, практичний характер та має систематичну, чітко визначену структуру, яка передбачає наявність вербальних, невербальних та інтерактивних елементів, що відносить об'єкт нашого дослідження до креолізованих текстів. Путівник – це ідеологічний текст, який має на меті певним чином моделювати реальність, формувати образ регіону або міста, їх культури та історії. Характерними рисами туристичних путівників вважаємо високий ступінь узагальнення, точність, інформативність та імперсональність. Основними функціями путівників є інформативна (представлення фактуальної інформації) та рекламна (створення позитивного образу певного туристичного об'єкта, що має на меті зацікавити потенційного туриста).

Саме цими функціями зумовлений вибір лексичного складу туристичних путівників (використання власних імен, географічних назв і топонімів, реалій разом з афективною лексикою і словосполученнями, що містять позитивні конотації, узуальними метафорами та порівняннями). Реалізації інформаційної та рекламної функцій також сприяє полікодовий характер путівника – наявність ілюстративного матеріалу, що, з одного боку, візуалізує фактуальну інформацію (різного роду мапи), з іншого – допомагає формуванню високої позитивної оцінки певного об'єкта (фото).

Риторичними засобами, що моделюють сприйняття описуваного об'єкту, вважаємо наступні: відбір об'єктів для огляду, створення їх ієрархії за допомогою спеціальної системи позначок, посилення на авторитетні точки зору, введення в дію різних стилістичних реєстрів.

1.3 Текст путівника як об'єкт транслатології

Розвиток туризму, в першу чергу – міжнародного, глобалізаційні процеси в цілому, що збільшують можливості для здійснення міжкультурної комунікації, позитивно вплинули на попит на перекладацькі послуги в туристичній галузі.

У перекладознавстві давно обговорюється питання про те, наскільки і в якому відношенні переклад залежить від перекладного матеріалу. Чи змінюються перекладацькі стратегії в залежності від типу тексту, що перекладається. Адже об'єкт перекладу як процесу і як результату – текст. Текст цікавить перекладознавство не тільки як якесь вмістилище тих чи інших мовних явищ, а й як самостійний феномен, що володіє ознаками, релевантними для перекладу. Саме ці ознаки дозволяють перекладачеві вибрати загальну стратегію перекладацьких дій.

Сьогодні існує достатньо повний лінгвістичний опис типів тексту та пропонуються їхні класифікації на різній основі. Подібно до того, як повний філологічний аналіз, що є базою для прикладного перекладацького аналізу тексту, є надмірним за своїм змістом, так і текстова типологія, що враховує найрізноманітніші ознаки текстів, є надмірною для цілей перекладу і для створення перекладацької моделі та перекладацької стратегії. Багато з текстових параметрів нерелевантні для перекладу, оскільки є спільними для текстів одного типу різними мовами, вони автоматично входять до інваріанту перекладу. Багато з текстових градацій не потрібні для наших цілей, оскільки відповідні тексти будуть перекладатися за однаковою моделлю перекладу [Алексеева, с. 242]. Тому особливо своєчасною виявляється класифікація типів текстів, орієнтована на переклад, яку запропонувала І. С. Алексеева. Перш за все, теоретик перекладу оперує актуальним для перекладознавства поняттям «транслатологічний тип

тексту», відмежовуючи його від поняття «лінгвістичний тип тексту», актуального для лінгвістики загалом.

Лінгвістичні класифікації текстів базуються на трьох основних параметрах – референційному (здатність відтворювати реальність), інтерперсональному (здатність бути компонентом комунікації) та формальному (той факт, що текст є вербально структурованим утворенням) [Алексеева, с. 244].

Щодо визначення транслатологічних типів текстів, дослідниця зазначає, що наявність таких ознак, як специфіка референційності, інтерперсональності та форми, а також стійкість цих ознак, виявляється недостатньою для того, щоб класифікувати тексти залежно від особливостей їх перекладу [Алексеева, с. 245].

Віднесення тексту до певного лінгвістичного типу не означає, що він буде перекладатися інакше, ніж текст із сусідньої рубрики. Крім того, далеко не всі ознаки тексту у перекладі будуть передані. Тому необхідно об'єднати в одній групі тексти, в яких домінуючі ознаки збігаються – саме такі тексти будуть перекладатися однаково. Від чого ж залежить набір домінуючих ознак?

Проаналізувавши різні класифікації транслатологічних типів текстів, що уточнюють та доповнюють одна одну, зокрема їхні набори домінуючих ознак, услід за І. С. Алексеевою, вважаємо найвагомішою для визначення стратегії перекладу класифікацію К. Райс, в основі якої лежить комунікативна функція тексту. Так, К. Райс запропонувала спиратися при визначенні типу тексту на комунікативний підхід та враховувати тип інформації, переданої в тексті, характеристику джерела та реципієнта [Райс 1978, с.203]. І.С. Алексеева, теж взявши за основу комунікативну функцію тексту, доповнила класифікацію К. Райс, зокрема перелік релевантних для перекладу ознак текстів, змінивши, відповідно, і групи текстів.

Так, базовими поняттями для транслатологічної класифікації текстів дослідниця вважає комунікативне завдання та вид інформації що передається

текстом; характер джерела та характер реципієнта; об'єктивну міру перекладності тексту [Алексеева, с. 264].

Визначальним серед релевантних ознак може бути визнаний склад інформації в тексті. Інші релевантні ознаки (джерело, реципієнт, ступінь перекладності) значною мірою корелюють із першим. Автор говорить про те, що в кожному тексті може міститися інформація декількох видів, але, як правило, один з видів інформації істотно домінує. Інформація, що міститься в тексті, власне і визначає характер комунікативної функції тексту. Дослідниця пропонує розрізняти такі види інформації:

1) когнітивна інформація. Це об'єктивні відомості про зовнішній світ. Розпізнавати когнітивну інформацію ми звикли по тим засобам, які її оформлюють. У будь-якій мові ці засоби забезпечують наявність трьох параметрів когнітивної інформації: об'єктивності, абстрактності і щільності (компресивності);

2) оперативна інформація являє собою спонукання (заклик) до вчинення певних дій. Мовними засобами оформлення цього виду інформації є спонукальні засоби різного роду: всі форми дієслівного імперативу, інфінітив зі значенням імперативності, модальні дієслова, дієслівні конструкції зі значенням можливості і необхідності, модальні слова, кон'юнктив, умовний спосіб;

3) емоційна інформація – передача емоцій (почуттів). Провідна ознака – суб'єктивність. Лексичні засоби, що відображають суб'єктивність емоційної інформації:

1) ненормативна лексика, просторіччя, лайки, табуйована лексика, жаргонізми, професіоналізми, лексика високого стилю;

2) територіальні варіанти лексики: діалектизми;

3) діахронічні варіанти: архаїзми, історизми, неологізми, модні слова. Для оформлення емоційної інформації характерна образність.

Фразеологізми, прислів'я, кліше (тобто, в нашому розумінні, усвідомлювані як образні, але не індивідуальні) метафори, порівняння і т.д. дозволяють асоціативно узагальнити інформацію, образно порівняти її з іншою, вже відомою реципієнту. Підвид емоційної інформації, який спеціалізується на оформленні почуття прекрасного, – естетична інформація.

Відповідно до переважаючого в тексті виду інформації, всі тексти, згідно з І.С. Алексеевою, підрозділяються на 4 групи:

1. Примарно-когнітивні тексти: науковий, науково-навчальний, науково-популярний, оголошення, мистецтвознавчий, музикознавчий, філософський, документи, діловий лист.
2. Примарно-оперативні тексти: законодавчий, релігійний, проповідь, інструкція, рецепт.
3. Примарно-емоціональні тексти: траурне оголошення, некролог, белетристика, публічне мовлення, реклама, мемуарний текст.
4. Примарно-естетичні тексти: художній текст, художня публіцистика.

Коментуючи свою класифікацію, І. С. Алексеева зазначає, що домінуючий тип інформації не завжди визначає комунікативне завдання тексту. Характерним прикладом є текст реклами, де явно домінує емоційна інформація, але ядром комунікативного завдання є спонукання.

Автор класифікації зазначає, що транслатологічна класифікація типів тексту ставить на перше місце не екстралінгвістичні параметри комунікації, а їх лінгвістичне оформлення, яке здійснюється мовними засобами, відповідно до видів інформації, що міститься в тексті. На підсумок, дослідниця рекомендує вважати розподіл текстів за групами умовним, наголошуючи на відносному дотриманні меж груп при описанні окремих типів тексту [Алексеева, с.250].

Отже, з точки зору транслатологічної типології, текст путівника містить ознаки всіх чотирьох типів текстів. Проведений нами аналіз показав, що

основний тип інформації в путівнику – когнітивний. Відрізняється когнітивна інформація за параметром об'єктивності, яка забезпечується використанням нейтральної лексики, термінів, відсутністю емоційної складової, прямим порядком слів, логічним викладенням та абстрактністю.

До цього типу інформації ми відносимо географічні назви, топоніми, власні назви: Хортиця (Khortytsia), Запоріжжя (Zaporijjia); цифри та факти: В цілому на Хортиці зустрічається понад 1600 видів рослин, 240 з яких -- ендеміки. Типовими представниками хортицької фауни є лисиці, зайці, їжаки, вепри, косулі тощо (En tout, plus de 1600 espèces de plantes se trouvent sur l'île, dont 240 sont endémiques. Les membres typiques de la faune de Khortytsia sont les renards, les lièvres, les hérissons, les sangliers, les chevreuils, etc.; А ще в Запоріжжі є Запорізький обласний художній музей з унікальною колекцією, що нараховує понад 14 тис. творів мистецтва (Aussi à Zaporijjia il y a le musée d' art régional de Zaporijjia doté d'une collection unique de plus de 14 000 œuvres d' art).

Оперативна інформація в тексті путівника представлена у виді заклику, спонукання до дії. На рівні мовних засобів спонукальну функцію виконують форми імперативу, модальні слова, умовний спосіб: Тут можна побачити гранітні скелі заввишки понад 30 метрів (Vous pouvez y voir des rochers de granit de plus de 30 mètres de haut); Повною мірою насолодитися природою Хортиці можна, відправившись на прогулянку пішки (Vous pouvez profiter pleinement de la nature de Khortytsia en partant à pied); Взяти байк у прокат можна прямо на острові (Vous pouvez louer une moto sur l'île); насолодитися видами Хортиці з води можна під час прогулянки на каяках (Vous pouvez profiter de la vue de Khortytsia de l'eau pendant la promenade en kayak).

У текстах путівника міститься й емоційна інформація, виражена позитивною оцінкою автора описуваних об'єктів, використанням якісних прикметників, порівнянь, метафор, стилістично забарвленої лексики. У

досліджуваному нами тексті путівника ми виділяємо використання конотативних прикметників та емоційно-піднесеної лексики: дивовижна природа (*une nature étonnante*); багата історія (*une histoire riche*); вживання прикметників у найвищому ступені порівняння: Найбільший музей міста і регіону (*Le plus grand musée de la ville et de la région*); Запорізький музей історії зброї – один з найбільших в Україні (*Le Musée de l'histoire des armes de Zaporijjia est l'un des plus grands d'Ukraine*); найбільш яскраві (*les plus brillants*); Запорізька дитяча залізниця – одна з найкращих і найбільших в Україні (*Le chemin de fer pour enfants de Zaporizhzhya est l'un des meilleurs et des plus grands en Ukraine*), один з кращих виставкових майданчиків в Україні (*un des meilleurs zones d'expositions d'Ukraine*) тощо.

Від передачі перекладачем усіх перерахованих вище типів інформації залежить реалізація комунікативно-прагматичної функції тексту путівника. Саме правильне її розуміння та віднаходження таких мовних структур, які їх об'єктивують, є важливою умовою створення адекватного перекладу туристичних текстів.

Окрім різних типів інформації, текст путівника також містить певні види змістів, або значень, якими, за І. С. Алексеєвою, є наступні:

1. Денотативний зміст, що позначає об'єкти дійсності та їх основні характеристики, які є загальними, постійними в будь-якій ситуації та не залежать від контексту;

2. Сигніфікативний зміст, який співвідноситься з денотативним та відображає національні особливості сприйняття денотатів. Він представлений стійкими та оцінковими асоціаціями, історичними відповідниками та реаліями, соціальними нюансами, експресивним та стилістичним забарвленням;

3. Інтерпретативний зміст пов'язаний зі сприйняттям та розумінням тексту особистістю. Наявність перекладача-посередника в комунікації між адресатом і адресантом ускладнює інтерпретацію, оскільки перекладач, як проміжна ланка в

такому спілкуванні, може викривити зміст та неправильно передати інтенції адресанта. До такого змісту відносяться алюзії та фігури стилю як зашифровані натяки на інші факти дійсності;

4. Внутрішньомовний зміст виражає зв'язок мовних знаків між собою в рамках системи мови та її граматики. Він реалізується лише в тих випадках, коли такі значення переходять у категорію вмісту та уособлюють дещо значне за задумкою автора [Алексеева 2004, с. 68].

Враховуючі вищесказане, ми відмічаємо, що при тлумаченні оригінального тексту путівника та його відтворенні цільовою мовою перекладач так чи інакше стикається з проблемою трансформації всіх наявних змістів та типів інформації. Саме від його рішень при виборі способів перекладу залежить якість перекладу. Таким чином, особистість перекладача відіграє важливу роль в процесі перекладу путівника.

Відтворення тексту путівника відбувається у два етапи. Цими етапами є сприйняття і трансформація тексту [Виноградов 2001, с. 31]. На першому етапі завдання перекладача полягає в адекватному сприйнятті тексту, що являє собою надзвичайно складний розумовий процес, заснований на різноманітних видах аналізу. На цьому етапі перекладацької діяльності М. П. Брандес виділяє два рівня розуміння перекладачем тексту:

- чуттєво-емпіричний та інтуїтивно-психологічний;
- логіко-теоретичний і раціональний рівень [Брандес 1988, с. 45].

Перекладачу необхідно досягти такого рівня професіоналізму, який дозволяв би об'єктивно сприймати весь обсяг смислових і емоційних змістів, які містяться в тексті путівника.

Дослідивши помилки сприйняття перекладачем тексту оригіналу, Н. К. Гарбовский виділяє наступні їх причини:

1. Недостатнє володіння мовою оригіналу;

2. Недостатній досвід пізнання навколишньої дійсності;
3. Неуважне ставлення до тексту [Гарбовский 2004].

Що ж до процесу досягнення результату перекладу, причини помилок можуть бути такими:

1. Недостатнє знання системи мови перекладу (невміння знайти найбільш точний еквівалент за смислом або оцінним забарвленням);
2. Незнання законів побудови висловлювань на мові перекладу, закономірностей мовної комунікації або нехтування ними;
3. Незнання законів правильної побудови речень.

Отже, до однієї зі складнощів перекладацької діяльності можна віднести здатність перекладача переключатися від однієї до іншої культури. Тому перекладач повинен володіти глибокими екстралінгвістичними знаннями, щоб при перекладі уникнути труднощів нерозуміння, які породжуються соціокультурними відмінностями. Соціально-культурні знання можуть позначати всі феномени реальності, як об'єктивні, так і асоціативні [Чередниченко 1995, с. 11]. Вони розвиваються з еволюцією суспільства або людської спільноти, яка їх породжує, іншими словами, це соціально-культурний фон, який об'єднує довгострокові та короткочасні знання.

Наявність соціокультурних знань у перекладача визначає спосіб розуміння ним тексту оригіналу, впливає на вибір ним засобів перекладу. Шукаючи відповідники для перекладу слів, перекладачу путівника часто доводиться звертатися до енциклопедичних та культурологічних джерел.

Складність перекладу текстів путівників можна пояснити й специфічними способами відображення світу в різних мовах і відмінністю культур, до яких належать мови перекладу і оригіналу. В намаганні здійснити перетворення тексту так, щоб викликати очікувану реакцію читача, стикаючись з розбіжностями двох мов та соціо-культурними особливостями функціонування їх одиниць,

перекладач змушений задіяти різні перетворення (трансформації). Перекладацьке рішення як здійснений перекладачем раціональний вибір з перекладацьких операцій і засобів мови має на меті вирішити протиріччя, обумовлені міжмовною асиметрією.

Професійний перекладач, який досконало володіє мовою оригіналу, як правило, досить адекватно розуміє вихідний текст. Проте далеко не кожен, навіть практикуючий, перекладач в стані якісно перекласти путівник, тому що найчастіше перекладачеві доводиться не стільки репродукувати текст іноземною мовою, скільки створювати його заново, попередньо всебічно осмисливши зміст реалій, що не мають прямих відповідників в мові перекладу. В процесі перекладу текст путівника завжди зазнає трансформацій.

При виборі способу перетворення / трансформації перекладач повинен правильно донести загальний зміст і суть вихідного висловлювання та зберегти його стиль. Перекладач-професіонал високої кваліфікації, вирішуючи ту чи іншу перекладацьку проблему, по суті кожного разу свідомо чи на підсвідомому рівні зіставляє в голові лексико-семантичні системи двох мов – мови оригіналу і мови перекладу. В першу чергу він робить це в межах свого індивідуального лексикону в цих двох мовах і вже потім вдається до всіляких словників, текстів за перекладацькою тематикою, розширюючи тим самим зону пошуку еквівалентного перекладу.

Застосовувати перекладацькі трансформації необхідно, головним чином, для досягнення перекладацької еквівалентності, незважаючи на розбіжності в формальних і семантичних системах двох мов, що вимагає від перекладача, перш за все, вміння зробити численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення, тобто трансформації, для того, щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою передавав всю інформацію, укладену в початковому тексті, при суворому дотриманні норм [Бархударов 1975, с 190].

Слід зазначити, що між лінгвістами немає абсолютної згоди щодо самого поняття «перекладацької трансформації». Освітлення дана наукова проблема отримала в роботах багатьох зарубіжних лінгвістів, наприклад, О. Каде, Дж. Кетфорда, Ж. Мунена, Ю. Найди, Р. Якобсона. В сьогоднішній теорії та практиці перекладу існує велика кількість класифікацій перекладацьких трансформацій, і в кожного лінгвіста-перекладача є свій погляд на цей аспект перекладу. Питанням трансформацій в теорії перекладу займалися багато відомих лінгвістів, зокрема: В. Н. Комісаров, А. Д. Швейцер, Л. С. Бархударов, Я. І. Рецкер, І. С. Алексєєва, В. Г. Гак, Р. К. Міньяр-Белоручєв і ін.

Л. С. Бархударов дає наступне визначення перекладацької трансформації: це «численні і якісно різноманітні міжмовні перетворення для того, щоб текст перекладу з максимально можливою повнотою передавав всю інформацію, закладену у вихідному тексті, при суворому дотриманні норм мови перекладу» [Бархударов 1975, с. 190]. Він зводить всі види перетворень і трансформацій до чотирьох елементарних типів: 1) перестановки; 2) заміни; 3) додавання; 4) опущення.

До перестановок відносяться: зміна порядку слів і словосполучень в структурі речення, зміна порядку частин складного речення і зміна порядку самостійних речень в тексті.

До замін Л. С. Бархударов відносить: граматичні заміни, наприклад, форм слова, частин мови, членів речення – перебудова синтаксичної структури речення, синтаксичні заміни в складному реченні – заміна простого речення складним, заміна складного речення простим, заміна головного речення підрядним і навпаки, заміна підрядного сурядним і навпаки, заміна сполучникового типу зв'язку безсполучниковим і навпаки; лексичні заміни, до яких відносяться: конкретизація, генералізація і заміна, заснована на причинно-

наслідкових відносинах; лексико-граматичні заміни, до яких відносяться: антонімічний переклад та прийом компенсації.

Під додаванням Л. С. Бархударов пропонує розуміти додавання елементів, що заповнюють недостатність інформації необхідної для розуміння змісту повідомлення.

Під опущенням розуміється протилежне явище – опущення елементів, що несуть надлишкову інформацію [Бархударов 1975, с. 190].

Інша класифікація, присвячена явищу перекладацької трансформації, була розроблена І. С. Алексєєвою. Вона дає наступне визначення перекладацької трансформації: «під трансформаціями ми будемо розуміти міжмовні перетворення, що вимагають перебудови на лексичному, граматичному або текстовому рівні» [Алексєєва 2004, с. 158]. Також як і Л. С. Бархударов, вона виділяє чотири елементарних типи трансформацій: перестановки, заміни, додавання та опущення. Однак, І. С. Алексєєва вважає, що антонімічний переклад, компенсацію і описовий переклад необхідно розглядати окремо, оскільки це – багаторівневі перетворення» [Алексєєва 2004, с. 159], в той час як Л.С. Бархударов відносить дані типи перекладацьких трансформацій в групу «заміни» [Бархударов 1975, с. 190].

Наступне визначення перекладацької трансформації наводить В. Н. Комісаров. На його думку, це «ряд перетворень, за допомогою яких перекладач переходить від одиниць вихідної мови до одиниць мови перекладу, встановлюючи між ними відносини еквівалентності» [Комісаров 1990, с. 164]. На відміну від попередніх лінгвістів він виділяє три групи перекладацьких трансформацій: лексичні, граматичні та комплексні. Відповідно до класифікації В.М. Комісарова, до лексичних трансформацій належать: транслітерація, перекладацьке транскрибування, калькування та лексико-семантичні заміни (конкретизація, генералізація, модуляція); до граматичних він відносить:

дослівний переклад (синтаксичне уподібнення), граматичні заміни (заміни членів речення, форм слова, частин мови) і членування речення; до комплексних (лексико-граматичних) трансформацій відносяться: експлікація (описовий переклад), антонімічний переклад та компенсація [Комиссаров 1990, с. 172].

Інша класифікація належить А. Д. Швейцеру, який розрізняє семантичні і синтаксичні (граматичні) трансформації. Семантичні трансформації він визначає, як «описувані ситуативної моделлю види перетворень смислової структури окремих слів і висловів в цілому», а синтаксичні – як «перетворення граматичної структури висловлювання при сталості його лексичного наповнення». До семантичних трансформацій вчений-перекладознавець відносить: 1) векторну заміну; 2) додавання семантичних компонентів; 3) заміну семантичних категорій; 4) опущення семантичних компонентів; 5) перенесення; 6) перерозподіл семантичних компонентів; 7) повтор семантичних компонентів; 8) розширення; 9) зміщення; 10) скорочення семантичних компонентів; 11) звуження. Синтаксичні трансформації в його теорії детально не описуються [Швейцер 1973, с.274].

Відмінною від представлених вище класифікацій є класифікація Я. Й. Рецкера. Він визначає перекладацьку трансформацію як «прийом логічного мислення, за допомогою якого розкривається значення іншомовного слова в контексті і йому знаходиться відповідник, який не збігається зі словниковим» [Рецкер 1974, с. 38]. Науковець виділяє всього дві групи перекладацьких трансформацій: лексичні і граматичні; до перших відносяться диференціація, конкретизація, генералізація, антонімічний переклад, смисловий розвиток або модуляція, цілісне перетворення і компенсація втрат в процесі перекладу; до других – повні та часткові заміни. На відміну від наведених вище класифікацій інших лінгвістів, в даній класифікації лексичні та граматичні трансформації розмежовуються більш чітко, що дає можливість розглядати кожен тип

трансформації відокремлено, в зв'язку з відсутністю перехресних зв'язків між ними.

Незважаючи на різноманітність точок зору щодо питання класифікації перекладацьких трансформацій, можна виявити загальну тенденцію у їхньому баченні – розділяти всі перекладацькі трансформації на три основні групи: лексичні, граматичні та змішані або комплексні.

Таким чином, багаторічна плідна праця перекладознавців-теоретиків та практиків дає зрозуміти, що з тої чи іншої причини при перекладі тексту труднощі можуть виникати на будь-якому рівні мови, тому всі мовні одиниці можуть бути трансформовані так, щоб перекладений текст мав відповідний комунікативний та естетичний ефект. Тому, за рівнями мови, трансформації поділяються на наступні групи:

1. Граматичні, що відбуваються на рівні структури речення відповідно до норм мови перекладу, а також використовуються для подолання труднощів, пов'язаних з відмінностями, наприклад, відсутністю тієї чи іншої граматичної категорії;

2. Морфологічні, які є замінами частини мови одиниці вихідної мови на іншу частину мови при перекладі через розбіжності у системах мов. Це правильна передача артикля, займенника, прийменника та сполучника; роду та числа іменника, граматичного часу з урахуванням узгодження часів; активного та пасивного стану; дійсного, умовного або наказового способу; неособистих форм дієслова (інфінітив та дієприкметник);

3. Лексико-семантичні, які застосовуються для більш точної передачі інформації при розбіжності обсягів поняття у вихідній мові і мові перекладу та при відсутності тих чи інших відповідників;

4. Синтаксичні, що змінюють синтаксичне оформлення речення – порядок слів в усіх типах речень (наприклад, більш вільний порядок у твердженнях або передача заперечення) та розстановку знаків пунктуації;

5. Стилiстичні, що полягають у зміні стилістичного забарвлення одиниці [Княжева 2006, с. 21].

Трансформуючи текст оригіналу, перекладач має на меті виконання основних вимог до перекладного тексту, який може вважатися повноцінним (адекватним): відтворення з максимально можливою повнотою всіх типів інформації, наявних в тексті, зі збереженням норм мови, якою здійснюється переклад, та дотриманням жанрових і стильових вимог; здатність викликати реакцію читача перекладу, аналогічну реакції читача оригіналу та певний ступінь семантико-структурної подібності перекладного тексту та тексту оригіналу. Оскільки, в силу існуючих відмінностей двох мов та культур, початковий зміст та одиниці, свідомо обрані укладачами путівників, в які закладено певне смислове значення, не завжди можуть бути передані аналогічними лексичними і граматичними засобами, способом вирішення подібних протиріч і є відступ від структурного і семантичного паралелізму текстів оригіналу та перекладу на користь рівноцінності впливу, здійснюваного в процесі його сприйняття.

Здійснений огляд теоретичних джерел дозволив нам обрати принцип подальшої дослідницької роботи. Отже, ми маємо на меті здійснити власний переклад французькою мовою текстів електронного путівника по місту Запоріжжя. Загальні характеристики оригіналу та його жанрова приналежність і специфіка були представлені у теоретичному розділі цієї роботи. Далі ми проаналізуємо складнощі перекладу текстів досліджуваного жанру, опишемо використані нами перекладацькі прийоми та спробуємо узагальнити і надати дидактичні рекомендації щодо перекладу путівників.

РОЗДІЛ 2 ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ ПУТІВНИКІВ ІНОЗЕМНОЮ (ФРАНЦУЗЬКОЮ) МОВОЮ

2.1 Лінгвостилістичні проблеми перекладу текстів путівників

Матеріальною основою будь-якого тексту є, передусім, лексика. Якщо дотримуватись загальноприйнятої у мовознавстві точки зору, то лексика з погляду стилістичної диференціації поділяється на дві великі групи: стилістично нейтральна (міжстильова) та стилістично забарвлена. За цією класифікацією терміни, професіоналізми, жаргонізми, розмовна та просторічна лексика, застарілі слова, неологізми становлять особливу групу вузького стилістичного призначення, вживання яких обмежено однією сферою життя або діяльності людини. Досліджуючи текст туристичного путівника, ми можемо констатувати використання різних класів лексики: загальноновживаної, спеціальної. Крім того, тексти туристичних путівників пересичені топонімами і антропонімами. Слід також констатувати факт широкого вжитку в текстах путівників лексики, що належить до пасивного словника, а саме: архаїзмів, історизмів. Нами був досліджений факт функціонування в тексті туристичного путівника реалій, носіїв соціокультурної інформації. Саме реалії або безеквівалентна лексика слугують створенню в тексті прагматичної інформації.

Виходячи з панівної ролі в тексті туристичного путівника фактуальної і соціокультурної інформації, ми схильні розглядати реалії як обов'язковий компонент жанрово-стилістичної домінанти текстів досліджуваного жанру. Вживання данної групи лексичних одиниць слугує приверненню уваги читача, наближенню його до життя, до світу, про який розповідається в тексті путівника,

переконанні потенційного відвідувача в отриманні унікального шансу побачити все на власні очі, тобто реалізації прагматичних завдань адресанта.

Під час перекладу текстів туристичного путівника перед перекладачем постають складнощі, що обумовлені необхідністю представити та передати в тексті перекладу реалії засобами мови перекладу. Реалією є слово чи словосполучення, що відображає об'єкти (предмети, явища), характерні для однієї нації та чужі для інших, навіть генеалогічно споріднених. Реалії представляють собою невід'ємну частину культури регіону і саме тому в путівнику міститься чимала кількість мовних одиниць, що позначають культурномарковані поняття. Така лексика має найбільш яскравий національно-культурний фон, містить в собі набір додаткової інформації й асоціацій, що пов'язані з національною історією та культурою, та є відомими всім носіям цієї лінгвокультури.

Теоретики перекладу С. Влахов і С. Флорін розуміли під терміном «реалія» слова і словосполучення, які називають об'єкти, характерні для життя (побуту, культури, соціального і історичного розвитку) одного народу і які є чужими для іншого. Вчені трактують реалії як «слова і словосполучення народної мови, що відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту чи суспільноісторичних особливостей народу, нації, країни, які, таким чином, постають носіями національного, місцевого або історичного колориту; точних відповідників в інших мовах такі слова не мають, а отже, не можуть бути перекладені «на загальних засадах», оскільки вимагають особливого підходу».

Реалії містять в собі національний та історичний колорит, і тому, як правило, не мають точних відповідників в інших мовах. Когнітивна інформація також знаходить своє відображення в тексті путівника саме через використання реалій, які є характерними для певного регіону, країни, нації. Тому передача

лексики такого типу на іншу мову представляє собою складну задачу для перекладача і вимагає особливого підходу під час перекладу. Цінність реалій полягає у відображенні ними інформації про історичний і культурний розвиток народу, його колорит і світогляд. Така лексика звичайно не має точних еквівалентів в інших мовах. Туристичні реалії можуть охоплювати різноманітні сфери існування певної нації від культурних чи релігійних традицій, їжі, свят до урядових установ і грошових одиниць.

У перекладознавчих працях лексема «реалія» як термін з'явився у 40-х роках ХХ століття. Його вперше вжив А. Федоров у праці «Про художній переклад», але для того, щоб позначити не лексему, а національно-специфічний об'єкт. У подальшому науковець уточнює дефініцію «мовна реалія» і трактує її як «слово, що позначає національно-специфічні реалії суспільного життя і матеріального побуту».

Основні труднощі відтворення реалій пов'язують із: 1) відсутністю в мові-перекладі відповідника (еквівалента, аналога) через брак у носіїв мови об'єкта (явища), який ця реалія позначає; 2) необхідністю передати не тільки предметне значення (семантику) реалії, а й колориту (конотації), національного та історичного забарвлення. Окрім цього, при перекладі необхідно враховувати функціональну роль реалії та її інформативне наповнення. Основною умовою адекватного відтворення реалій є їх глибоке знання перекладачем. Відтворюючи з іноземної мови текст, який відображає національно-культурні стереотипи людських відносин, звичаїв і подій, перекладачеві необхідно використовувати знання з рідної мови, уявляти, як були б названі ті чи ті явища, якби вони існували в житті його народу. Коли перекладач має правильне уявлення про реалію та її контекстуальне використання, йому легше знайти адекватний відповідник цієї реалії в перекладі. Переклад реалій залежить від ступеня її новизни в мові оригіналу, від рівня поширення серед мовців цільової країни, особистісного

чинника перекладача та мети перекладу.

Велику складність для перекладача являють собою ті випадки, коли історичні події називаються імпліцитно, за допомогою алюзій. Значну кількість таких реалій становлять, за думкою Г.Д. Томахіна, конотативні реалії, виділити які найважче. Основою для їх виокремлення є аналіз всієї системи лексичних фонів [Томахін 1988, 39]. Конотативні реалії знаходять своє матеріалізоване відтворення в компонентах значень слів, в емоційно-експресивних обертонах [Влахов, Флорин, 1988, 39]. Тісний зв'язок визначених реалій з культурою народу та його мовою спонукає перекладача до коментарів, підстрочного перекладу, до перифрастичного перекладу або пояснень, які він змушений вводити до відтвореного тексту.

Конотативні реалії, що зустрілись нам в текстах путівників, представлені серед наступних лексичних груп:

- 1) слова, які виступають як символи (вегетативні, анімалістичні, кольорова символіка);
- 2) фольклорні, історичні та літературні, книжні алюзії. В них є натяк на життя, поведінку, риси характеру літературних персонажів;
- 3) мовні алюзії, що містять натяк на будь-який фразеологізм, приказку, крилаті вирази, прислів'я [Манолі 1983, 18-21].

Усі ці реалії виконують не тільки номінативну функцію, а мають стилістичне і прагматичне значення привернення уваги читача, збудження його інтересу до місцевості, що описується, переконання адресата в необхідності відвідати саме її.

Серед реалій, що функціонують в текстах туристичних путівників, слід назвати історичні, побутові, географічні, регійні тощо. Серед засобів передачі реалій слід назвати транскрипцію, транслітерацію, описовий переклад.

Нами констатовано також вживання в текстах туристичних путівників назв різноманітних місцевих напоїв і блюд. Присутність даних лексичних одиниць в

тексті оригіналу не є, на наш погляд, випадковою. Це є однією з можливостей представити будь-яку місцевість в найпривабливішому світі і тим самим притягнути потенційного туриста. Привнесення до тексту перекладу реалій, що називають страви національної кухні, безумовно сприятиме підвищенню прагматичного потенціалу тексту перекладу.

Виходячи з панівної для цього мовленнєвого жанру функції впливу на читача, природною є необхідність використання в тексті путівника тропів, оціночних елементів, афективного синтаксису, що надає йому експресивності, емоційного забарвлення. Збереження даних елементів при перекладі є обов'язковим, оскільки вони слугують формуванню такої важливої складової змісту тексту, якою є стилістична інформація. Треба відзначити використання авторами і укладачами путівників метафор, порівнянь, персоніфікації, гіпербол. В тексті путівника нам траплялись репліки, де образність створюється завдяки одночасному використанню метафори та порівняння. Порівняння дуже близьку до метафори, але перше відкрито зіставляє поняття, а друге завуальовано передає ту саму ідею завдяки переносу основного значення слова, тому дуже часто ці обидва прийоми використовуються водночас: щоб зробити метафору більш зрозумілою або підсилити враження, метафору пояснюють порівнянням.

Нерідко автори текстів путівника вдаються до перебільшень з метою переконати читача в унікальності об'єкта, що описується. Перебільшуються кількість, розміри, інтенсивність якостей. Така гіперболізація має чисто суб'єктивне походження й виражений афективний характер.

Що стосується класифікацій реалій, то існує кілька класифікацій реалій за різними ознаками. Реалії як одиниці перекладу поділяються на:

- скорочення (АН-225 «Мрія», АТО, ДніпроГЕС);
- слова (борщ);
- словосполучення (кошовий отаман, Скіфський Стан, січова школа,

Революція Гідності);

- речення.

Відмінними рисами реалії є характер її змісту (зв'язок означуваного предмета з певною країною, народністю, соціальною спільністю) і приналежність її до певного періоду часу. На основі цих ознак дослідниками були запропоновані предметна, часова і місцева класифікація реалій.

Предметна класифікація реалій

- Географічні реалії: назви об'єктів фізичної географії (плавневий ліс); назви об'єктів, пов'язаних з діяльністю людини (ранчо, дувал); назви ендеміків (волошки дніпровські)

- Етнографічні реалії (поняття, що належать побуті і культурі народу): побутові (курінь, січова школа); трудові (курінний отман, кошовий отаман); найменування понять мистецтва і культури (джигітування); етнічні поняття (козак, татарин); заходи і гроші.

- Суспільно-політичні реалії: поняття, пов'язані з адміністративно-територіальним устроєм (хутір, область); найменування носіїв та органів влади (рада, віче); військові (отаман); найменування організацій, звань, титулів, станів, каст (кошовий отаман, князь).

Класифікація реалій за використанням у часі

- Сучасні реалії, які використовуються мовним колективом і позначають поняття, що існують в даний час –Революція Гідності, АТО.

- Історичні реалії, що позначають поняття, характерні для минулого певної соціальної групи – козак, отаман, кіш, козацький курінь, чайка.

Місцевий розподіл реалій

В площині однієї мови слід розглядати свої і чужі реалії, які, в свою чергу, поділяються на національні (відомі всім жителям держави, всього народу), локальні (належать одному прислівнику або діалекту), мікролокальні

(характерні для певної місцевості).

У тексті путівника ми знайшли чималу кількість власних назв, які також представляють собою складнощі перекладу. Це наступні назви:

1. Запорозька *Січ* - *Sich de Zaporijjia* (Fort de cosaques de Zaporijjia)
2. будинок кошового отамана - la maison du Kosh Ataman
3. «Хортиця» - Khortytsia
4. Музей техніки *Богуслаєва* - Le Musée des techniques de *Bohuslayev*
5. АН-225 «Мрія» - An-225 Mriya
6. Фаэтон - Faeton
7. Дніпрогес - la centrale hydroélectrique du Dniepr
8. Запорізький обласний краєзнавчий музей - Musée régional de la région de Zaporijjia
9. Революції Гідності - la révolution de la Dignité
10. АТО – АТО
11. Острів Хортиця - l'île de Khortytsa
12. Скіфський стан - "Skif Stan"

Переклад як одна із форм здійснення цих контактів, розповсюджує фонову інформацію, де для зображення фону дії важливу роль відіграють деталі побуту, характер спілкування людей тощо. Такі деталі мають назву в оригіналі і отримують назву в перекладі. Це здійснюється по-різному. Для прикладу розглянемо переклад реалії “Січ”, що позначає “Адміністративний та військовий центр запорозького козацтва”. Переклад слова французькою мовою звучить як “*Sich*” (Fort de cosaques de Zaporijjia). Згідно з класифікацією Р.Зорівчак, цей випадок ілюструє такий вид передачі реалії, як комбінована реномінація, що поєднує транскрибування слова оригінальною мовою і його описову перифразу. Транскрибоване слово передає оригінальне звучання, а описова перифраза роз’яснює його семантику. У путівнику зустрічаємо: “*Найбільшу увагу туристів*

привертає історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» та його французький переклад “*Le complexe historique et culturel Sich de Zaporijjia (Fort de cosaques de Zaporijjia) attire le plus l’attention des tourists*”.

Або слово “*Kiш*” (назва військового товариства козаків і козацького військового табору) при перекладі цільовою мовою буде виглядати так: “*Kich*” (le camp de campagne des Cosaques). Звичайно, при перекладі реалії цим словом зберігається її денотативне і конотативне значення, але її національно-специфічні особливості значно зменшуються.

Другий спосіб передачі власних імен – це транслітерація (транскрибування), що є точним відображенням їх звучання. Але при значних фонетичних розходженнях між українською і англійською мовами відтворення їх фонетичної сторони є частковим і уявним. Передавання цільовою мовою антропонімів цим способом, який сприяє відтворенню національного колориту, виглядає так при перекладі назв музеїв: «Музей техніки *Богуслаєва*» та переклад французькою “*Le Musée des techniques de Bohuslayev*”.

Щодо топонімів, то при їх перекладі актуальними є вищенаведені способи. Проте можна підкреслити, що тут простежується тенденція до застосування транслітерації до більш відомих географічних назв: Острів *Хортиця* –bug l’île de *Khortytza*, Запоріжжя – Zaporijjia, Дніпро – le Dniepr, Південний Буг –le Bug du Sud

Іноді в перекладачів туристичних текстів виникає потреба у використанні під час своєї діяльності прийому приблизного перекладу. У таких випадках передається предметний зміст реалії (часто не дуже точно), при цьому колорит часто втрачається, оскільки відбувається заміна очікуваного конотативного еквівалента на нейтральний за стилем, тобто на слово або словосполучення з нульовою конотацією. Наприклад, для перекладу наступної реалії ми використали прийом пояснювального перекладу: *курінь* - *la maison de cosaques*.

Слово курінь відноситься до реалій та передає прагматичну інформацію, позначаючи назву, що відноситься до побуту запорозьких козаків, а конкретніше позначає козацьку хату, будинок, помешкання. Варіантів перекладу, які б передали це значення, ми не знайшли, тому ми вирішили використати описовий переклад, аби передати значення слова курінь максимально зрозуміло для людини, яка незнайома з українськими, запорізькими реаліями. Але через це текст позбувся того національного характеру, яке слово курінь давало б, якщо було б перекладено французькою мовою за допомогою іншого прийому перекладу. Крім того, ще одним аргументом на користь використання саме описового варіанту перекладу самостійно стала можлива перегруженість тексту перекладу транскрипціями та транслітераціями слів-реалій, які є незрозумілими для носіїв інших лінгвокультур.

Як можемо бачити, використовуючи різні способи під час перекладу реалій (будь то транслітерація або транскрипція) необхідно було додавати пояснювальний переклад, аби кінцевий адресат тексту путівника міг зрозуміти що мається на увазі під тією чи іншою реалією, оскільки ці поняття відсутні в культурі франкомовного туриста.

Отже, аналізуючи тексти путівників на лінгвістичному рівні ми можемо підкреслити наступні риси перекладених нами текстів:

- широке використання географічних назв, топонімів, власних назв: *Хортиця Khortytsia, Запоріжжя Zaporijjia*;
- висока щільність використання реалій: *Січ Sich, козак cosaque, Кіш Kish*;
- використання запозичень: *каяк kayak*;
- використання конотативних прикметників: *дивовижна природа une nature étonnante, багата історія une histoire riche; світовий шедевр промислової архітектури XX ст. un chef-d'œuvre mondial de l'architecture industrielle du XX siècle*

Що стосується граматичного рівня, то під час перекладу українського путівника французькою мовою відбулося також чимало змін. Вдалий варіант перекладу було досягнуто і в цьому випадку також завдяки консультації з носієм французької лінгвокультури, а також порівняння нашого результату перекладу українського путівника по м. Запоріжжя французькою мовою та різних франкомовних путівників, що розміщені в Інтернеті.

Словосполучення «острів з дивовижною природою та багатою історією» було перекладено нами як «une île avec une nature étonnante et à l'histoire riche». Під час консультації з носієм французької мови та культури ми з'ясували, що такий переклад не є коректним та правильним. Замість *avec* у значенні прийменника «з» правильніше було вжити *à* - «une île à la nature étonnante et à l'histoire riche». Як можна бачити, крім некоректно обраного прийменника *avec*, ми некоректно обрали та використали неозначений артикль *une*, замість якого правильніше виявилось вжити означений артикль *la* у перекладі словосполучення «дивовижна природа» - «la nature étonnante» замість невірною «une nature étonnante».

Словосполучення «відправившись на прогулянку пішки» треба було перекласти як «vous promenant à pied» замість некоректного «en partant à pied».

Під час перекладу назви «Запорізький міський дитячий ботанічний сад» французькою мовою також відбулися зміни на граматичному рівні - «Jardin botanique d'enfants de la ville de Zaporijia». Прикметник дитячий змінився на іменник у множині *d'enfants*, прикметник міський змінився іменником з прийменником та артиклем *de la ville*, прикметний запорізький змінився на власну назву з прийменником *de Zaporijia*. Крім того у реченні змінився порядок слів, відбулася інверсія.

Також при перекладі безособових речень французькою мовою відбулися трансформації на граматичному рівні. Безособову форму дієслів в українському

варіанті путівника при перекладі на французьку мову було замінено займенником+дієслово: тут можна побачити - *vous pouvez voir*, можна насолодитися - *vous pouvez profiter*, можна взяти на прокат - *vous pouvez louer*, можна насолодитися видами - *vous pouvez profiter de la vue* : *Тут можна побачити гранітні скелі заввишки понад 30 метрів - Vous pouvez y voir des rochers de granit de plus de 30 mètres de haut; Повною мірою насолодитися природою Хортиці можна, відправившись на прогулянку пішки - Vous pouvez profiter pleinement de la nature de Khortytsia en partant à pied.; Взяти байк у прокат можна прямо на острові - vous pouvez louer une moto sur l'île; Насолодитися видами Хортиці з води можна під час прогулянки на каяках - vous pouvez profiter de la vue de Khortytsia de l'eau pendant la promenade en kayak.* Вживання такої форми дієслова як в українському тексті путівника, так і у його французькій версії перекладу передає заклик, спонукання до дії. На рівні мовних засобів спонукальну функцію виконують форми імперативу, модальні слова, умовний спосіб: ***Vous pouvez y voir des rochers de granit de plus de 30 mètres de haut*** (*Тут можна побачити гранітні скелі заввишки понад 30 метрів*), ***Vous pouvez profiter pleinement de la nature de Khortytsia en partant à pied*** (*Повною мірою насолодитися природою Хортиці можна, відправившись на прогулянку пішки.*), ***Vous pouvez louer une moto sur l'île*** (*Взяти байк у прокат можна прямо на острові*), ***Vous pouvez profiter de la vue de Khortytsia de l'eau pendant la promenade en kayak*** (*насолодитися видами Хортиці з води можна під час прогулянки на каяках*)

Іншою характеристикою тексту україномовного путівника та його перекладу є також використання прикметників у найвищому ступені порівняння: *найбільший музей міста і регіону - Le plus grand musée de la ville et de la région; Запорізький музей історії зброї — один з найбільших в Україні - Le Musée de l'histoire des armes de Zaporijjia est l'un des plus grands d'Ukraine.*

Дієслово в пасивному стані «розробити» у реченні “Для цього заповідником розроблені спеціальні маршрути та екскурсії” під час перекладу на французьку мову було замінено відповідно дієсловом *mettre au point* у пасивному стані - *mis au point* – «Des itinéraires spéciaux et des visites guidées ont été mis au point à cette fin.»

При перекладі словосполучення «на думку вчених» у реченні «На думку вчених, він утворився більше 2 мільйонів років тому у результаті геологічного розлому, який відколов частинку Українського кристалічного щита» було замінено на відповідне кліше, що використовується у французьких текстах – «selon les scientifiques»: «Selon les scientifiques, il s'est formé il y a plus de 2 millions d'années à la suite d'une faille géologique qui a ébréché une particule du bouclier cristallin ukrainien.»

На стилістичному рівні тексти путівників мовою оригіналу та мовою перекладу мають наступні характеристики:

- використання уособлень: *Найбільшу увагу туристів привертає історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» - Le complexe historique et culturel Sich de Zaporijjia (Fort de cosaques de Zaporijjia) attire le plus l'attention des tourists*
- використання займенників та звернень, які створюють ілюзію безпосереднього контакту з читачем: *Тут можна побачити гранітні скелі заввишки понад 30 метрів - Vous pouvez y voir des rochers de granit de plus de 30 mètres de haut; Повною мірою насолодитися природою Хортиці можна, відправившись на прогулянку пішки - Vous pouvez profiter pleinement de la nature de Khortytsia en partant à pied.; Взяти байк у прокат можна прямо на острові - vous pouvez louer une moto sur l'île; Насолодитися видами Хортиці з води можна під час прогулянки на*

каюках - vous pouvez profiter de la vue de Khortytsia de l'eau pendant la promenade en kayak

- використання яскравих епітетів: *найбільш яскраві- les plus brillants; найвиразніша споруда комплексу; найбільший музей - le plus grand musée*
- використання конотативних прикметників та емоційно-піднесеної лексики: *дивовижна природа une nature étonnante, багата історія une histoire riche; світовий шедевр промислової архітектури XX ст. un chef-d'œuvre mondial de l'architecture industrielle du XX siècle*

2.2 Дидактичні проблеми перекладу текстів путівників

Тексти путівників орієнтуються на когнітивні очікування потенційних туристів і мають на меті створення позитивного уявлення про туристичні об'єкти конкретної лінгвокультури. Кваліфікований перекладач повинен володіти широким діапазоном знань в культурно-специфічній предметній галузі туризму, розумітися на технологіях перекладу, вміти виділяти прагматичні фактори комунікативної ситуації та враховувати їх під час перекладу, оскільки саме ці фактори забезпечують успіх комунікації та впливають на вибір стратегії перекладу, яка є дискурсивно-обумовленою.

Отже, перекладач у сфері туризму зіштовхується зі складними завданнями, успішне виконання яких залежить від професійної підготовки та практичного досвіду. Сукупність учбово-методичних посібників, технологічних засобів, комунікаційних технологій допомагає розвивати професійні та особистісні компетенції перекладача.

Перекладацька компетенція – це складна, багатокомпонентна категорія, яка

є сукупністю отриманих знань, сформованих вмінь та навичок, необхідних для здійснення перекладу та ефективного вирішення завдань професійної діяльності. Саме тому ми намагаємося якомога точніше розглянути її складові, з урахуванням різних аспектів. Вивчаючи матеріали на цю тему ми зіштовхнулися з чималою різноманітністю та подекуди невизначеністю теоретичного обґрунтування компонентів та структури перекладацької компетентності. Згідно з Р. Міньяр-Белоручевим існує три види перекладацьких компетенцій: мовна, мовленнєва та лінгвокраїнознавча [Міньяр-Белоручев, 1996]. В. Комісаров зазначав, що в процесі створення цілісної концепції перекладацької компетенції формується своєрідна мовна особистість, яка має певні відмінності від «нормальної» неперекладацької особистості. Такі відмінності відображаються в основних аспектах мовленнєвої комунікації: мовному, текстоутворювальному, комунікативному, особистісному та професійно-технічному [Комиссаров, 2002]. А. Шевнін, формує таку ієрархічну систему перекладацьких компетенцій:

- 1) мовна компетенція (знання лексики, граматики та стилістики як іноземної мови, так і рідної);
- 2) професійна компетенція (засвоєння узагальненого теоретичного досвіду перекладачів-практиків та вчених-перекладознавців);
- 3) фонові компетенції (загальний рівень освіченості перекладача, наявність тезаурусних знань у різних комунікативних ситуаціях) [Шевнін, 2006].

Л. Латишев і В. Провоторов пропонують свою систему перекладацьких компетенцій та поділяють їх на базові та прагматичні, відповідно до того, якою мірою вони задіяні в процесі перекладу. Слушним є зауваження Л. Черноватого, який вважає, що при визначенні поняття «перекладацька компетенція» вчені переважують його компонентами, «які мають різний ступінь важливості й часто є компонентами різних поняттєвих категорій», це не завжди усвідомлюється й ускладнює розуміння професійного дискурсу. Саме тому, на

його думку, було б доцільно «відокремити перекладацьку компетенцію (translation competence) від ширших сфер компетенції перекладача (translator's competence)» [Черноватий, 2014, с. 84–86]. Вчений пропонує робочу модель фахової компетенції перекладача, до якої увійшли п'ять складових: білінгвальна, екстралінгвістична, перекладацька, особистісна та стратегічна, кожна з яких має декілька «субкомпетенцій». Відомий теоретик і практик перекладу Ентоні Пим, у своїй прихильності до мінімалізму, поняття translation competence визначає як «процес вибору між реальними альтернативами» [Pym A, 2003]. Тобто здатність породжувати декілька варіантів тексту перекладу та вибрати з них найкращий.

При перекладі туристичних текстів необхідно враховувати й різницю в культурах, з метою уникнення ситуацій, коли текст перекладу може бути незрозумілим чи образливим для цільової аудиторії. Ще одним завданням перекладача є здійснення вибору між дотриманням текстуальних конвенцій і стилю мови оригіналу або ж у вирішенні на користь стилю мови перекладу. Оскільки переклад туристичних путівників вимагає врахування впливу тексту перекладу на цільову аудиторію, більшість дослідників наголошують на необхідності дотримання традицій цільової мови, забезпечуючи в такий спосіб ефективність комунікативного процесу та передбачуваний прагматичний вплив на читача. Існує й протилежна думка, що потенційний турист морально готовий сприймати незвичний стиль туристичного тексту як можливість ближче ознайомитися з іноземною культурою. Втім, не слід переступати межу, за якою текст перекладу стає непрозорим чи навіть комічним для цільової аудиторії.

Переклад путівників з української мови на французьку становить трудомісткий процес, у ході якого перекладач має орієнтуватися на дискурсивні ознаки конкретно взятого акту комунікації задля прийняття адекватного перекладацького рішення та вибору оптимальної стратегії перекладу. Під час порівняльного аналізу україномовних текстів путівників, що представлені на

сайті Запорізької міської Ради, та франкомовних текстів путівників (зادля порівняння вживаних кліше, слів виразності, граматичних конструкцій та жанрових особливостей), нами було встановлено, що палітра мовних засобів, які слугують для реалізації інформативної і рекламної функцій путівників, істотно відрізняється, як відрізняється і співвідношення цих функцій. Ці відмінності зумовлені, в першу чергу, розбіжністю комунікативних програм та соціокультурною специфікою аналізованих текстів. Україномовні путівники, за критерієм вибору мовних засобів, більш схожі на інформаційні довідники. В них представлено опис місця дестинації, основних туристичних об'єктів, а також надаються рекомендації практичного характеру. Тексти ж франкомовних путівників більшою мірою орієнтовані на реалізацію рекламної функції. Франкомовний путівник дає більш стислу інформаційну довідку про найпопулярніші туристичні маршрути та має більш виражений емоційний та інтертекстуальних характер.

Перекладачу путівників важливо усвідомлювати й різні культурно-обумовлені традиції «подорожі» і, відповідно до цього, прагматично вірно адаптувати інформацію для іноземця. Французи відносяться до мандрівної нації, однак їх поїздки в країни Східної Європи носять скоріше діловий характер. Відповідно до цього, їх очікування від локального путівника сконцентровані на отриманні короткої інформації про найбільш цікаві інокультурні пам'ятки, а також на можливих варіантах складання максимально зручних в часовому і просторовому відношенні маршрутів.

Отже, спробуємо встановити деякі постулати етапу роботи, що передуює власне перекладу путівника:

- 1) визначити власні та суміжні дискурсивно-обумовлені стилістичні компоненти і ознаки тексту оригінала;
- 2) визначити їх необхідність та функціональне навантаження при перекладі;

- 3) визначити специфіку і частотність використання лексичних одиниць туристичного дискурсу;
- 4) визначити специфіку перекладацьких рішень та можливі перекладацькі прийоми;
- 5) визначити рівень перекладацької адаптації при перекладі текстів з настановою на стереотипізовані очікування представників «чужої» лінгвокультури.

Слід зазначити, що для досягнення адекватного перекладу на нерідну мову, обов'язковою умовою є редактура тексту носієм мови, в іншому випадку перекладені тексти перетворюються в ілюстративний матеріал «як не треба перекладати». Це дозволить мінімізувати мовні втрати і неточності та домогтися максимальної спрямованості перекладу на іншомовну цільову аудиторію.

ВИСНОВКИ

Згідно до поставлених завдань, нами були отримані такі **результати**:

На основі аналізу теоретичних праць з теорії дискурсу і жанру, в роботі було надано визначення туристичного дискурсу і жанру путівника, з'ясовано і описано їх визначальні ознаки.

Туристичний дискурс ми визначаємо як мовлення, що реалізується в інституційних ситуаціях спілкування в предметній області туризму. Як самостійний вид дискурсу, ТД пропонуємо виділяти на підставі особливої предметно-тематичної спрямованості (подорожі та відпочинок), орієнтації на визначеного адресата (туриста), унікальності мети (проінформувати про ту чи іншу подорож та залучити потенційного туриста), а також завдяки наявності певних інституцій, розробленої туристичної термінології, особливої туристичної етики. ТД становить складноорганізоване дискурсивне утворення, представлене взаємодією власне-туристичного, рекламно-туристичного, наукового, ділового, дидактичного, правового підвидів туристичного дискурсу. У свою чергу, всередині підвидів ТД можна виявити поліфонічні включення історичного, мистецтвознавчого, публіцистичного, кулінарного та інших дискурсів. Прагматична спрямованість текстів туристичного дискурсу зводиться до створення атрактивного образу тієї чи іншої країни, регіону, міста. Цей вид дискурсу націлений на позиціонування та просування туристичних послуг. Основними функціями є інформативна та переконуюча.

Путівник у лінгвістиці розглядається як жанровий різновид туристичного дискурсу і визначається як довідкове видання, присвячене певній країні чи місту, що містить відомості щодо географічних, історичних, культурних особливостей, пам'яток, наявних видів проживання, харчування, транспорту та розваг і зазвичай супроводжується ілюстраціями, схемами, картами. Путівник як жанр туристичного дискурсу носить прикладний, практичний характер та має

систематичну, чітко визначену структуру, яка передбачає наявність вербальних, невербальних та інтерактивних компонентів, що відносить об'єкт нашого дослідження до креолізованих текстів. Путівник – це ідеологічний текст, який має на меті певним чином моделювати реальність, формувати образ регіону або міста, їх культури та історії. Визначальними ознаками туристичних путівників вважаємо високий ступінь узагальнення, точність, інформативність та імперсональність. Основними функціями путівників є інформативна та рекламна.

З точки зору транслатологічної класифікації текстів, путівник містить ознаки примарно-когнітивних, примарно-оперативних, примарно-емоційних та примарно-естетичних текстів, а отже містить когнітивну, оперативну та емоційну інформацію. Від передачі перекладачем названих типів інформації залежить реалізація комунікативно-прагматичної функції тексту путівника. Правильне їх розуміння та віднаходження в мові перекладу мовних структур, що їх актуалізують, забезпечує адекватність перекладу туристичних текстів.

В умовах використання мережі Інтернет текст путівника набуває інтерактивну природу та містить в собі елементи гіпертексту. Гіпертекст представляє собою формат бази даних, в якому доступ до інформації, що відображена на екрані, здійснюється з того ж самого екрану. В тексті електронного путівника елементами гіпертексту є посилання на сайти готелів, музеїв, театрів, тощо, електронні адреси, номери телефонів, за якими можна забронювати туристичну послугу, що надається тощо. Таким чином, читач має змогу обирати -- або читати всі частини тексту послідовно, або переглядати текст, переходячи при цьому з однієї Інтернет сторінки на іншу. Така структура тексту електронного путівника надає йому особливу гнучкість, якої позбавлений друкований путівник.

Здійснений нами детальний аналіз форми і змісту електронної версії путівника по місту Запоріжжя дозволив виявити його властивості, які зводяться до наступного:

- 1) на лексичному рівні тексти туристичного путівника складаються як з загальноживаної лексики, так і зі спеціальної; відмічена висока щільність використання безеквівалентної лексики – топонімів, антропонімів, реалій, оцінної лексики;
- 2) на граматичному рівні констатуємо використання прикметників у найвищому ступені порівняння, пасивних конструкцій, умовного способу та безособових дієслівних конструкцій у спонукальній функції, афективного синтаксису, що надає тексту путівника експресивності та емоційного забарвлення;
- 3) на стилістичному рівні було відзначено широке використання епітетів, метафор, порівнянь, гіпербол.

Порівняльний аналіз електронної версії путівника по місту Запоріжжя і французьких текстів аналогічного жанру дозволив встановити, що палітра мовних засобів, які слугують для реалізації інформативної і рекламної функцій порівнювальних путівників, істотно відрізняється, як відрізняється і співвідношення цих функцій. Ці відмінності зумовлені, в першу чергу, розбіжністю комунікативних програм та соціокультурною специфікою аналізованих текстів. Україномовні путівники, за критерієм вибору мовних засобів, більш схожі на інформаційні довідники. В них представлено опис головних туристичних об'єктів, а також надаються рекомендації практичного характеру. Тексти ж франкомовних путівників більшою мірою орієнтовані на реалізацію рекламної функції. Франкомовний путівник дає більш стислу інформаційну довідку про найпопулярніші туристичні маршрути та має більш виражений емоційний характер.

Вивчення існуючих класифікацій перекладацьких трансформацій дало нам змогу дослідити і їх можливості. За вихідну в роботі прийнято типологію В. Н. Комісарова, де вирізняються лексичні, граматичні та комплексні трансформації.

Був запропонований авторський переклад з української мови на французьку текстів електронного туристичного путівника по м.Запоріжжя, розміщеного на офіційному сайті Запорізької міської Ради. В процесі перекладу автор користувалася трансформаціями, які включали в себе граматичні, лексичні та синтаксичні перетворення: перестановки, додавання та опущення, модуляцію, конкретизацію, генералізацію, членування та об'єднання речень, граматичні та лексичні заміни та ін.

Нами було проаналізовано перекладацькі рішення, що приймалися та прийоми, які використовувались. Деякі рішення виявлялись хибними і потребували корекції, що виявлялось в ході обговорення результатів перекладу з носієм французької мови Жаном-Люком Іссле, який добровільно погодився брати участь у проекті. Наприклад, обраний нами прийом транслітерації при перекладі реалії «Сич» (укріплений осередок нереєстрового війська Запорізького XVI-XVIII ст.) виявився невдалим, бо не був зрозумілим і потребував пояснення або знаходження аналога у французькій лінгвокультурі – fort (m). Пояснення потребували й антропоніми (Махно), історичні реалії (Революція Гідності, АТО). Корекції потребували й деякі граматичні моменти тексту перекладу (*une île avec une nature étonnante* замість *à la nature étonnante*), граматико-стилістичні помилки (*Aussi à Zaporijjia il y a un musée d'art régional de Zaporijjia avec une collection unique de...* замість *Aussi à Zaporijjia il y a le musée d'art régional de Zaporijjia doté d'une collection unique de...*), які не становлять перекладацьких проблем, а свідчать, скоріше, про нестачу досвіду та перекладацької практики.

Спираючись на дані здійсненого дослідження ми вбачаємо можливість

дидактизації перекладів текстів путівників іноземною мовою. Нами були встановлені постулати етапу роботи, що передує власне перекладу путівника. Вважаємо також, що для досягнення адекватного перекладу путівника на нерідну мову, обов'язковою є редактура тексту носієм мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

СПИСОК ТЕОРЕТИЧНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева И.С. Введение в переводоведение И.С. Алексеева. СПб. : Филолог. фак-т СПбГУ, 2008. 368 с.
2. Алексеева И.С. Введение в перевод в введение: Учеб. пособие для студ. филол. и лингв, фак. высш. учеб. заведений. СПб. : Филологический факультет СПбГУ; М. : Издательский центр «Академия», 2004. 352 с.
3. Арутюнова, Н.Д. Дискурс *Лингвистический энциклопедический словарь* Гл. ред. В.Н. Ярцева М. : Сов. Энциклопедия, 1990. С. 136–137.
4. Баренбаум, И.Е. Книга: Энциклопедия / под ред. А.А. Беловицкая, А.А.Говоров. М.: Научное Изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1998. 303 с.
5. Бархударов Л.С. Язык и перевод (Вопросы общей и частной теории перевода). М. : Междунар. отношения, 1975. 240 с.
6. Бахтін М. Висловлювання як одиниця мовленнєвого спілкування. Проблема тексту в лінгвістиці, філології та інших гуманітарних науках М. Зубрицька. *Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст.* / За ред. М.Зубрицької. Львів: Літопис, 1996. С.310–322.
7. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества [2-е изд.]. М. : Искусство, 1986. 445 с. С.250.
8. Брандес М.П. Стиль и перевод (на материале немецкого языка): Учеб. пособие. М. : Высш. шк., 1988. 127 с.
9. Бурбело В.Б. До теорії мовленнєвих жанрів М.М.Бахтіна та критеріїв їх класифікації *Вісник. Київськ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка Серія “Іноземна філологія”* 2000 Вип. 30 Київ С.31–35.

10. Бурбело В.Б. Модель дискурсу в парадигмальному вимірі *Вісник Київськ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка. Серія : “Іноземна філологія”*. Київ 2004. Вип. 37–38. С. 81–85.
11. Виноградов В.С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы). М. : Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
12. Влахов С. Флорин С. Непереводимое в переводе. М. : Международные отношения, 1980. 352 с.
13. Галицька Л.В. Комуникативні тактики залучення до культурно-пізнавального туризму та засоби їх вираження у сучасному англомовному туристичному дискурсі URL: <http://nniif.org.ua/File/17glvktz.pdf> . (Дата звернення: 24.07.2020).
14. Гарбовский Н. К. Теория перевода: Учебник. М. : Изд-во Моск.ун-та, 2004. 544 с.
15. Герц Г. Принципы механики, изложенные в новой связи. М. : АН СССР, 1959. 388 с.
16. Гуреева А.А., Новожилова А.А., Сидорович Т.С. Перевод текстового контента туристического портала как способ глобализации бренда региона *Вестник ВолГУ. Серія 2: Языкознание*. 2017. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/perevod-tekstovogo-kontenta-turisticheskogo-portala-kak-sposob-globalizatsii-brenda-regiona> (Дата звернення: 07.10.2020).
17. Карасик В.И. О типах дискурса *Языковая личность : институциональный и персональный дискурс*: сб. науч. тр. Волгоград : Перемена, 2000. С. 5–20.
18. Княжева Е.А. Перевод и переводческие трансформации: учебное пособие для вузов. Воронеж : ВГУ, 2006. 55 с.

19. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учебник для институтов и факультетов иностранных языков. М. : Высш. шк., 1990. 253 с.
20. Кожина М.Н. Некоторые аспекты изучения речевых жанров в нехудожественных текстах *Стереотипность и творчество в тексте* : Межвузовский сборник научных трудов. Пермь : Перм. ун-т, 1999. С. 22–40.
21. Комиссаров В.Н. Современное переводоведение : Учебное пособие. М.: ЭТС. 2002. 424 с.
22. Королькова С.А., Новожилова А.А., Шейко А.М. Туристический дискурс: стратегии и проблемы перевода сайтов отелей *Вестник ВолГУ. Серия 2: Языкознание*. 2017. №3. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/turisticheskiy-diskurs-strategii-i-problemy-perevoda-saytov-oteley> (Дата звернення: 10.10.2020).
23. Латышев Л.К., Провоторов В.И. Структура и содержание подготовки переводчиков в языковом вузе. М., Курск: НВИ-Тезаурис, 2001. 135 с.
24. Маноли И.З. Лексикографическое описание терминов стилистики и поэтики французского языка. Кишинев, 1983. 260 с.
25. Миньяр-Белоручев Р. Теория и методы перевода М. : Московский лицей, 1996. 208 с.
26. Никитина Т.Г. Трудности перевода туристического текста *Концепт*. 2019. №4. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/trudnosti-perevoda-turisticheskogo-teksta> (Дата звернення: 10.10.2020).
27. Новикова Э.Ю. Перевод путеводителя: лингвокультурные и дидактические аспекты *Известия Тульского государственного университета. Гуманитарные науки*. 2014. № 3. С. 235-240.
28. Новикова Э. Ю. Дискурсивно обусловленный культурный трансфер в переводе путеводителя *Вестник ВолГУ. Серия 2: Языкознание*. 2014. №3. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/diskursivno-obuslovlennyy-kulturnyy-transfer-v-perevode-putevoditelya> (Дата звернення: 10.10.2020).

29. Новожилова А.А. Стратегии перевода текстов туристического дискурса (на материале сайта отеля) *Russian Journal of Education and Psychology*. 2015. №8 (52). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/strategii-perevoda-tekstov-turisticheskogo-diskursa-na-materiale-sayta-otelya> (Дата звернення: 06.10.2020).

30. Ольховатова А. В. Проблемы перевода туристических текстов *Вопросы науки и образования*. 2018. №5 (17). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-perevoda-turisticheskikh-tekstov> (Дата звернення: 06.10.2020).

31. Прима В.В. Англомовний путівник як різновид туристичного дискурсу *Записки з романо-германської філології* 2015 Вип. 2 С. 151–156.

32. Райс, К. Классификация текстов и методы перевода *Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике*. М.: Международные отношения, 1978. – 202–228 с.

33. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика : Очерки лингвистической теории перевода, 2-е изд., стереотип. Москва : Междунар. отношения, 1974. 216 с.

34. Сухомудь Г.С. Туристичний дискурс та підходи до його аналізу *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2015 Вип. 55 С. 250–252

35. Томахин Г.Д. Реалии-американизмы. Пособие по страноведению: Учеб.пособие для ин-тов и фак.ин.яз. М. : 1988. 239 с.

36. Филатова Н.В. Дискурс сферы туризма в прагматическом и лингвистическом аспектах: диссертация ... кандидата филол. наук: 10.02.01. Москва, 2014. 179 с.

37. Хачмафова З. Р. Концептуальный анализ художественного текста в процессе обучения межкультурному общению в вузе. *Вестник Адыгейского государственного университета*. Серия 3: Педагогика и психология, по. 3 (123). 2013. С. 97–103.
38. Чередниченко О.І., Коваль Я.Г. Теорія і практика перекладу. Французька мова: Підручник. К. : Либідь, 1995. 320 с.
39. Черноватий, Л. М. Зміст поняття «фахова компетентність перекладача» як складової методики навчання *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2014. №2. С. 84–86.
40. Швейцер А. М. Перевод и лингвистика. М. : Воениздат, 1973. 280 с.
41. Шевнин А.Б. Категория качества перевода и эрратология *РЕМА: проблемы перевода и межкультурной коммуникации: научно-методический вестник*. Пермь: Изд-во ПГТУ. 2006. № 2. С. 60–63.
42. Шмелева Т.В. Речевой жанр. Возможности описания и использования в преподавании языка *Russistik. Русистика. Научный журнал актуальных проблем преподавания русского языка*. Berlin, 1990. № 2. С. 20–32.
43. Charaudeau P. Le discours d'information médiatique P. : Nathan, 1997. 286 p.
44. Pym A. Redefining Translation Competence in an Electronic Age. In Defence of a Minimalist Approach *Meta: Translators' Journal*, vol. 48, n°4, 2003. P. 481–497. URL: https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/1774385/mod_resource/content/1/PYM_Meta_ingl%C3%AAs.pdf (Дата звернення: 29.11.2020).

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

45. Академічний тлумачний словник URL: <http://sum.in.ua/s/putivnyk>
(Дата звернення: 04.08.2020).
46. Електронна версія Великої Української Енциклопедії URL:
<https://vue.gov.ua/%D0%9F%D1%83%D1%82%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B8%D0%BA> (Дата звернення: 04.08.2020).
47. Centre National de Ressources Textuelles et Lexicales (CNRTL) URL:
<https://www.cnrtl.fr> (Дата звернення: 15.09.2020).
48. LAROUSSE URL: <https://www.larousse.fr> (Дата звернення:
07.09.2020).
49. Le Dictionnaire électronique des synonymes – CRISCO URL:
<http://crisco.unicaen.fr/dictionnaire-electronique-des-synonymes> (Дата звернення:
09.09.2020).

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

50. Туристичного путівника по м. Запоріжжя URL:
<https://zp.gov.ua/uk/page/turistichnij-putivnik-1#gsc.tab=0> (Дата звернення:
29.04.2020).

RÉSUMÉ

Thèse – 74 p., 50 sources, 2 annexes

Objet de la recherche est les textes en langue ukrainienne du guide électronique de la ville de Zaporizhzhya et la version de l'auteur de leur traduction en français.

Le sujet de la recherche est les problèmes linguistiques-stylistiques et didactiques de la traduction de textes de guides en français.

L'objectif principal de l'étude est d'examiner les aspects linguistiques et didactiques de la traduction en français des textes des guides ukrainiens.

Fondements théoriques et méthodologiques de la recherche : nous avons étudié les travaux de plusieurs scientifiques, notamment les travaux de V. B. Burbelo, V. I. Karasik, M. M. Bakhtin, F. L. Kositsky, L. E. Shevnin, N. V. Filatova, I. S. Alekseeva, M. P. Brandes, V. V. Vinogradov, N. K. Garbovskiy, L. S. Barkhudarov, Y. I. Retzker, A. D. Schweitzer, V. N. Komissarov, E. A. Knyazheva, etc.

Les résultats obtenus : nous avons résumé les points de vue des chercheurs nationaux et étrangers sur le concept de "discours touristique" et le genre "guide" ; nous avons étudié le genre, les caractéristiques linguistiques et translatologiques des textes des guides ; nous avons proposé notre propre traduction des guides ukrainiens en français et résumé les recommandations de nature linguistique et didactique ; nous avons décrit les outils et les techniques de traduction de reproduction adéquate des dominantes linguistiques du genre étudié dans la traduction en français.

Importance scientifique et pratique du travail : elle est déterminée par l'élaboration de dispositions théoriques-méthodologiques et de recommandations concernant les méthodes de traduction des textes des guides ukrainiens en français.

Mots clés : discours, discours touristique, genre, guide, traduction, traduction transformations, réalités

ДОДАТОК А

Путівник 1

Найбільш відвідуваним туристичним об'єктом міста Запоріжжя є Хортиця — острів з дивовижною природою та багатою історією. На Хортиці дивним чином переплелися всі ландшафтні зони України. Тут можна побачити гранітні скелі заввишки понад 30 метрів, листяні та хвойні ліси, балки, степи, плавневі ліси та озерні комплекси. В цілому на Хортиці зустрічається понад 1600 видів вищих рослин, 240 з яких -- ендеміки. Типовими представниками хортицької фауни є лисиці, зайці, їжаки, вепри, косулі тощо. На гілках і в заростях кущів ховаються яструби, соколи, сови, сірі куріпки, жайворонки, перепілки та інші пернаті. Повною мірою насолодитися природою Хортиці можна, відправившись на прогулянку пішки. Для цього заповідником розроблені спеціальні маршрути та екскурсії. Популярні і велосипедні прогулянки. Взяти байк у прокат можна прямо на острові. А насолодитися видами Хортиці з води можна під час прогулянки на каяках. Цікавою Хортиця буде і шанувальникам історії, адже на острові збереглося понад 100 пам'яток історії та археології, що охоплюють період від палеоліту (35 тис. років до н. е.) до ХХ ст. Щороку археологи на Хортиці відкривають нові археологічні об'єкти. Серед найбільш яскравих туристичних об'єктів: святилища епохи бронзи, меморіально-туристичний комплекс «Скіфський стан», оборонні споруди ХVIII ст., Музей судноплавства України. Найбільшу увагу туристів привертає історико-культурний комплекс «Запорозька Січ». Він має всі ознаки фортеці запорозьких козаків. Кіш оточений високим частоколом, ровом та охороняється трьома баштами. Вздовж стін запорозької фортеці вишикувалися козацькі курені, будинок кошового отамана, військова канцелярія, січова школа, пушкарня, пороховий льох. Сьогодні тут розмістилися

тематичні експозиції, де відвідувачі можуть ознайомитися з козацькою військовою та дипломатичною справами, побутом, ремеслами. На центральній площі височить церква Покрови Пресвятої Богородиці. У передмісті Січі розташувалися сувенірні лавки, кафе. Під стінами Січі нащадки запорозьких козаків регулярно демонструють майстерність у володінні козацькою зброєю, джигітуванні. Козацькі вистави завжди збирають чимало охочих долучитися до козацької культури.

Одним із відомих символів міста Запоріжжя є Дніпровська гідроелектростанція, зведена на Дніпрі вище острова Хортиця у 1927 – 1932 роках. Її силует впізнаваний і відомий на весь світ. Дніпрогес по праву вважають світовим шедевром промислової архітектури ХХ ст. Найвиразнішою спорудою комплексу гідроелектростанції є гребля, завдовжки 760 метрів і заввишки понад 60 метрів. Бетонна стіна утворює перепад води між верхнім та нижнім б'єфами у 37,5 метрів. Сполучення між б'єфами здійснюється завдяки однокамерному шлюзу. Шлюзування сьогодні доступне і туристам, що придбали квитки на прогулянковий катер, замовити екскурсію можна і на саму гідроелектростанцію. Так, екскурсантам покажуть пульт керування, серце Дніпрогесу — машинну залу з дев'ятьма турбінами та інші об'єкти гідровузлу. Музеї міста Запоріжжя займають особливе місце у музейному просторі країни, адже частина з них не мають аналогів в Україні. Найбільшим музеєм міста і регіону є Запорізький обласний краєзнавчий музей. Лише тут можна оглянути експозиції, присвячені природі, археології, історії виникнення міста, історії будівництва Дніпрогесу та махновському руху. Тут розташовані і перші в Україні експозиції, присвячені Революції Гідності та АТО. На території Національного заповідника «Хортиця» розміщується єдиний в Україні музей судноплавства. Тут представлені середньовічні човни, кораблі XVIII та XIX ст., в тому числі і козацький човен. В

Запоріжжі знаходиться і єдиний в Україні повноцінний музей ретроавтомобілів «Фаетон». Колекція музею нараховує понад 150 одиниць відреставрованої техніки, серед якої - легковики, вантажівки, військова техніка, мотоцикли і, навіть, літак. Запорізький музей історії зброї — один з найбільших в Україні. В музеї представлена зброя з п'яти континентів, всього понад 4 тис. одиниць. До унікальних музеїв належить і Музей техніки Богуслаєва, де представлена історія виробництва авіадвигунів. Тут можна побачити найбільший в світі двигун для найбільшого літака АН-225 «Мрія». А ще в Запоріжжі є Запорізький обласний художній музей з унікальною колекцією, що нараховує понад 14 тис. творів мистецтва.

Le site touristique le plus fréquenté de la ville de Zaporijjia est Khortytsia, une île avec une nature étonnante et a l'histoire riche. Sur Khortytsia, toutes les zones paysagères ukrainiennes ont été étrangement reliées. Vous pouvez y voir des rochers de granit de plus de 30 de mètres de haut, des bois feuillus et résineux, des poutres, des steps, des forêts (плавневые леса) et des ensembles de lacs. En tout, plus de 1600 espèces de plantes se trouvent sur l'île, dont 240 sont endémiques. Les membres typiques de la faune de Khortytsia sont les renards, les lièvres, les hérissons, les sangliers, les chevreuils, etc. Sur les branches et dans les broussailles se cachent les éperviers, les faucons, les chouettes, les perdrix grises, les alouettes, les cailles et autres oiseaux. Vous pouvez profiter pleinement de la nature de Khortytsia à pied. Des itinéraires spéciaux et des visites guidées ont été mis au point à cette fin. Les balades à vélo sont aussi populaires. Vous pouvez louer une moto sur l'île. Et vous pouvez profiter de la vue de Khortytsia de l'eau pendant une promenade en kayak.

Khortytsia sera aussi intéressante pour les fans d'histoire, puisque l'île conserve plus de 100 monuments historiques et archéologiques couvrant la période allant du

paléolithique (35,000 ans avant J.-C.) Chaque année sur Khortytsia les archéologues découvrent de nouveaux objets archéologiques. Parmi les sites touristiques les plus remarquables figurent les sanctuaires de l'ère du no bronze, le complexe de commémoration et de tourisme "Skif Stan", les structures défensives du XVIII, le Musée de la navigation de l'Ukraine. Le complexe historique et culturel Sich de Zaporijjia attire le plus l'attention des touristes. Il a tous les signes de la forteresse cosaque. Kish est entouré de palissades élevées, de fosse et protégé par trois tours. Le long des murs de la forteresse de Zaporijjia se sont alignés les (курені) de cosaques, la maison de l'ataman de chat, le bureau militaire, l'école de Sich, l'atelier d'armes, la cave à poudre. Aujourd'hui il y a des expositions thématiques où les visiteurs peuvent se familiariser avec les affaires militaires, diplomatiques, domestiques, artisanales des cosaques. Sur la place centrale s'élève l'église de (покровы) la Sainte Dame. Il y a des magasins de souvenirs, des cafés près de Sich. Sous les murs de Sich, les descendants des Cosaques Zaporogues démontrent régulièrement leur habileté à posséder des armes des cosaques, haute école. Les représentations des Cosaques rassemblent toujours beaucoup de personnes désireuses d'adhérer à la culture des cosaques.

L'un des principaux symboles de Zaporijjia est la centrale hydroélectrique du Dniepr, installée(construite) sur le Dniepr entre 1927 et 1932. Sa silhouette est reconnue et connue dans le monde entier. DniproHES est à juste titre considéré comme un chef-d'œuvre mondial de l'architecture industrielle du XX siècle. La construction du complexe hydroélectrique est un barrage de 760 mètres de long et de plus de 60 mètres de haut. Le mur de béton forme la différence du niveau entre l'amont et l'aval/dénivellation entre l'amont et l'aval de 37,5 mètres. La connexion entre les biefs se fait grâce à écluse osas. L'éclusage(sassage; sassement; éclusement) est disponible aujourd'hui pour les touristes qui ont acheté des billets pour le bateau de promenade. Vous pouvez également commander une visite sur la centrale hydroélectrique elle-

même. Ainsi, les touristes vont voir la télécommande, le cœur de DniproHES, la salle des machines avec ses neuf turbines et d'autres installations hydroélectriques.

Les musées de Zaporijjia occupent une place particulière dans l'espace muséologique du pays, car certains d'entre eux n'ont pas d'équivalent en Ukraine. Le plus grand musée de la ville et de la région est le Musée régional de la région de Zaporijjia. C'est le seul endroit où vous pouvez examiner les expositions sur la nature, l'archéologie, l'histoire de la ville, l'histoire de la construction de DniproHES et l'histoire de Makhnovchtchina . Voici également les premières expositions en Ukraine consacrées à la révolution de la Dignité et de l'ATO. La Réserve nationale de Khortytsia abrite le seul musée de la navigation en Ukraine. Voici des bateaux médiévaux, des navires du XVIII et du XIXe, y compris un bateau des cosaques. Le seul musée de véhicules rétroactifs en Ukraine, "Faeton", est situé à Zaporijjia. La collection du musée comprend plus de 150 équipements restaurés, dont des voitures, des camions, du matériel militaire, des motos et même un avion. Le Musée de l'histoire des armes de Zaporijjia est l'un des plus grands d'Ukraine. Le musée présente des armes provenant de cinq continents, plus de 4,000 au total. Le Musée des techniques de Bohuslayev, qui présente l'histoire de production de moteurs aériens, fait partie des musées uniques. Ici on peut voir le moteur le plus grand du monde pour l'avion le plus grand du monde An-225 Mriya. Aussi à Zaporijjia il y a un musée d'art régional de Zaporijjia avec une collection unique de plus de 14,000. des œuvres d'art.

ДОДАТОК Б

Туристичний путівник наданий офіційним сайтом Запорізької міської ради:
<https://zp.gov.ua/uk/page/turistichnij-putivnik-1#gsc.tab=0>

Місто Запоріжжя має значний туристичний потенціал, зумовлений географічним розташуванням, особливостями історичного розвитку, національно-культурним різноманіттям, специфічною архітектурою міста, природними об'єктами, наявністю потенційно брендових туристичних продуктів, унікальним поєднанням у межах міста урбанізованих та індустріалізованих майданчиків із заповідними територіями.

Guide de voyage

La ville de Zaporijia a un potentiel touristique important en raison de sa situation géographique, de son développement historique, de sa diversité nationale et culturelle, de l'architecture spécifique de la ville, de sites naturels, de la présence de produits touristiques potentiellement de marque, d'une combinaison unique de sites urbanisés et industrialisés avec des zones protégées.

Національний заповідник «Хортиця»

У межах міста Запоріжжя, індустріальної столиці півдня України, є заповідник зі статусом національного — о. Хортиця з прилеглою територією.

Хортиця — найбільший острів не лише на Дніпрі, а на усіх річках Європи, довжиною 12 км, шириною 2,5 км. Його площа складає близько 2,5 тис. га. На думку вчених, він утворився більше 2 мільйонів років тому у результаті геологічного розлому, який відколов частинку Українського кристалічного щита.

Природа острова унікальна. На його території поєднуються усі ландшафти України: плавневі ліси та луки, справжні та петрофітні степи, скелясті відшарування гранітів, балки, нагорні діброви, висячі болота, озера. Тут понад

тисяча видів рослин, стільки ж видів комах, дві сотні видів птахів, два десятка видів ссавців. Багато з них потрапили до Червоної книги України.

Сьогодні Національний заповідник «Хортиця» — потужний туристичний центр Запорізького краю. У заповіднику діє багато туристичних маршрутів, на яких можна ознайомитися з історією міста, його унікальною природою, почути безліч легенд та переказів, на які так щедра хортицька земля. Кожен, хто потрапляє на цей острів, душею торкається нашої багатовікової історії, насолоджується неповторними краєвидами, відчуває життєдайну енергетику Хортиці — перлини української землі.

Контакти:

(061) 224-88-58

+38 (095) 914-77-06

<http://ostriv.org/>

Історико-культурний комплекс «Запорозька Січ»

Запорозька Січ — столиця козацьких земель, серце низового лицарства та центр козацької вольності, який існував за порогами Дніпра із середини 16 ст. до 1775 року.

Утворення Запорозької Січі пов'язане з процесом формування українського козацтва і освоєння ним раніше спустошених татарами українських земель між Дніпром і Південним Бугом. Численні козацькі загони, які займалися господарським освоєнням цих земель і вели постійну боротьбу з татарами, змушені були будувати на уходах укріплення для власної безпеки.

Піклуючись про відтворення історичної пам'яті та повернення до багатовікових традицій запорозького козацтва на території Національного заповідника «Хортиця» було створено історико-культурний комплекс «Запорозька Січ». Дана «Січ» не є копією жодної з вісьмох Запорозьких Січей.

Це узагальнений образ козацької столиці, в якому представлено головні будівлі, притаманні Запорозьким Січам: церква, курені, будинок кошового отамана, канцелярія, військові скарбнички, школа, пушкарня. На передмісті: кузня, гончарня, шинок та «грецька хата» для заїжджих гостей. Історико-культурний комплекс «Запорозька Січ» на острові Хортиця покликаний дати сучасникам цілісне уявлення про таке унікальне явище, яким було в історії України запорозьке козацтво.

Контакти:

<http://hortica.zp.ua>

Подивитись на мапі

Запорізький міський дитячий ботанічний сад

Садів, подібних Запорізькому міському дитячому ботанічному саду, немає не тільки на території України, але й у Європі. Сьогодні територія саду складає 14,6 га землі. До його складу входять навчальний корпус, дендропарк, оранжерея «Зимовий сад», оранжерея «Кактусарій», комплекс теплиць «Лимонарій», «Папороті», «Хризантеми», «Розарій», «Кали», квітники, альпінарії. Колекція саду налічує близько 4 тис. рослин. Тут зібрані унікальні хвойні, тропічні та субтропічні рослини, понад 130 сортів троянд.

Контакти:

вул. Чарівна, 11

(061) 265-32-52, (061) 769-05-26

www.botsad.zp.ua

Подивитись на мапі

Réserve nationale de Khortytsia

Dans la ville de Zaporozhye, la capitale industrielle du sud de l'Ukraine, il y a une réserve avec le statut de national - l'île Khortytsia avec le territoire adjacent.

Khortytsia est la plus grande île non seulement du Dniepr, mais aussi de tous les fleuves d'Europe, longue de 12 km et large de 2,5 km. Sa superficie est d'environ 2,5 mille hectares. Selon les scientifiques, il s'est formé il y a plus de 2 millions d'années à la suite d'une faille géologique qui a ébréché une particule du bouclier cristallin ukrainien.

La nature de l'île est unique. Tous les paysages de l'Ukraine sont combinés sur son territoire: forêts et prairies de plaine inondable, steppes réelles et pétrophytes, granits rocheux, poutres, bosquets de hautes terres, marécages suspendus, lacs. Il existe plus d'un millier d'espèces de plantes, autant d'espèces d'insectes, deux cents espèces d'oiseaux, deux douzaines d'espèces de mammifères. Beaucoup d'entre eux ont été inclus dans le Livre rouge de l'Ukraine.

Aujourd'hui, la réserve nationale de Khortytsia est un puissant centre touristique de la région de Zaporijjia. Il existe de nombreuses routes touristiques dans la réserve, où vous pourrez vous familiariser avec l'histoire de la ville, sa nature unique, entendre de nombreuses légendes et légendes, qui sont des terres Khortitsa si généreuses. Tous ceux qui viennent sur cette île touchent notre histoire séculaire avec leurs âmes, apprécient les paysages uniques, ressentent l'énergie vivifiante de Khortytsia - la perle de la terre ukrainienne.

Contacts:

(061) 224-88-58

+38 (095) 914-77-06

<http://ostriv.org/>

Complexe historique et culturel "Sich de Zaporijjia"

Sich de Zaporijjia - la capitale des terres cosaques, le cœur des chevaliers de la base et le centre de la liberté cosaque, qui existait sur les rives du Dniepr depuis le milieu du XVIe siècle. jusqu'en 1775.

La formation du Sich de Zaporijjia est liée au processus de formation des Cosaques ukrainiens et à leur développement des terres ukrainiennes entre le Dniepr et le Bug du Sud précédemment dévasté par les Tatars. De nombreux détachements cosaques, qui étaient engagés dans le développement économique de ces terres et menaient une lutte constante contre les Tatars, ont été contraints de construire des fortifications sur les pentes pour leur propre sécurité.

En prenant soin de la restauration de la mémoire historique et du retour aux traditions séculaires des Cosaques zaporozhiens sur le territoire de la réserve nationale Khortytsya, on a créé le complexe historique et culturel "Sich de Zaporijjia". Ce «Sich» n'est une copie d'aucun des huit Sich de Zaporijjia. Ceci est une image généralisée de la capitale cosaque, qui présente les principaux bâtiments typiques du Sich de Zaporijjia: l'église, les huttes, la maison du Kosh Ataman, le bureau, le trésor militaire, l'école, la poudre à canon. En banlieue: une forge, une poterie, une taverne et une "maison grecque" pour les visiteurs. Le complexe historique et culturel "Sich de Zaporijjia" sur l'île de Khortytsia est conçu pour donner aux contemporains une vision holistique d'un phénomène aussi unique, qui était dans l'histoire des Cosaques zaporozhiens d'Ukraine.

Contacts:

<http://hortica.zp.ua>

Regarder la carte

Jardin botanique d'enfants de la ville de Zaporijjia

Il n'y a pas de jardins comme le Jardin botanique d'enfants de la ville de Zaporijjia non seulement en Ukraine, mais aussi en Europe. Aujourd'hui, le territoire du jardin est de 14,6 hectares de terrain. Il comprend un bâtiment éducatif, un arboretum, une véranda "Jardin d'hiver", une serre "Cactus", un complexe de serres "Lemonarium", "Fougères", "Chrysanthèmes", "Rosaire", "Kali", parterres de fleurs, rocailles. La

collection du jardin comprend environ 4 000 plantes. Ici sont rassemblées des plantes de conifères, tropicales et subtropicales uniques, plus de 130 variétés de roses.

Contacts:

rue Charivna, 11

(061) 265-32-52, (061) 769-05-26

www.botsad.zp.ua

Regarder la carte

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Борисенко Поліна Романівна, студентка 2 курсу,
форми навчання денного, факультету іноземної філології,
спеціальність філологія, адреса _____ електронної
пошти theidolsinsideus@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему
«Лінгводидактичні аспекти перекладу текстів путівників з української
мови на французьку (на матеріалі електронної версії путівників по м.
Запоріжжя)»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень,
що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких
ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є
ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям
академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою
Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____